№ 38 (823)
МАРТ
18 лун
1938 во

Став странаjасса пролетаріjјас, ӧтувтчӧj!

КОМІ КОМСОМОԈЕЦ

Гаԅет леԇӧны
ВЛКСМ
Комі Обком
ԁа Сыктывкарса
Горком

КОММУНАЛӦН ԂЕЛӦЫС ԊЕКОР ОЗ КУС

Воыс-во межԁунароԁнӧj пролетаріат ԁа сӧветскӧj нароԁ пасjӧны знаменатеԉнӧj ԁата март 18-ӧԁ лун. Таjӧ лунас мі копыртам знамjаjас Паріжскӧj коммунаса героіческӧj борецjаслӧн памеҭ воԅын.

Март 18-ӧԁ лун—став ужалыс jӧзлӧн межԁунароԁнӧj соліԁарност лун, воԅынмуныс, прогрессівнӧj человечествоӧс фашістскӧj мортвиысjаслы, ԃемократіjалӧн ԁа културалӧн смертеԉнӧj врагjаслы, выԉ воjнаjас ӧзтысjаслы паныԁ ӧтувтан лун.

67 во торjӧԁӧны міjанӧс сіjӧ лунсаԋыс, кор Франціjа століцаын, Паріжын, человечество історіjаын меԁвоԅԅыс государственнӧj власт вуҗіс рабочӧj класс кіӧ. 1871-ӧԁ воса март 18-ӧԁ лунӧ вӧлі jӧзӧԁӧма Паріжскӧj коммуна.

Коммуна оліс 72 лун. Сіjӧс вӧлі жугӧԁӧма контрреволуціjаӧн. І сы вылӧ віԅӧԁтӧг коммунарjаслӧн героіческӧj подвіг jылыс памеҭыс кутас овны немчӧж, сы вӧсна, мы наjӧ роԅӧԁісны меԁвоԅԅа бреш експлоататорскӧj строjын, вӧчісны меԁвоԅԅа вынjӧра кучкӧм капіталізм куԅа.

Паріжскӧj коммуналӧн вескыԁ наслеԁніцаӧн лоіс Веліко) Октябрскӧj соціалістіческӧj революціjа. Сӧветскӧj власт ем Паріжскӧj коммуналӧн проԁолженjе ԁа сіjӧс завершітӧм. Сіjӧ, мы вӧлі Коммуна лунjасӧ зароԁышын ӧні лоіс коммуністіческӧj общество стрӧітӧмын вынjӧра среԁствоӧн. Велікӧj роч рабочӧj класслӧн крестанствокӧԁ соjуз Коммуналыс урокjасӧ арталӧмӧн стрӧітіс мірын меԁвоԅԅа соціалістіческӧj общество—став мірса ужалыс jӧзлыс соціалістіческӧj отечество, коԁі кыԅӧтікӧԁ во-нін, кыԅі маjак, інԁалӧ став странаjасса рабочӧj классы туj, коԁ куԅа наjӧ долженӧс мунны, меԁым побеԃітны капітал, фашізм ԁа шеԁӧԁны аслыныс свобоԁа ԁа нартітӧмыс мезԁлун.

Март 18-ӧԁ лунӧ міjан шуԁа сӧветскӧj томjӧз віԅӧԁӧны Іспаніjаса героіческӧj jӧзлӧн поԁвігjас вылӧ, коԁjас тышкасӧны італо-германскӧj інтервенціjалы паныԁ, свобоԁа ԁа ԋезавісімост вӧсна, наjӧ віԅӧԁӧны героіческӧj кітаjскӧj нароԁлӧн героіческӧj тыш вылӧ, коԁі вірӧн ԁорjӧ асыс роԁінасӧ јапонскӧj захватчікjасыс.

Паріжскӧj коммуналӧн біыс ӧніjа лунjасӧ ӧзjӧ. Іспаніjаын, сіjӧ шыбытчіс Кітаjӧ. І Іспаніjаын і Кітаjын Паріжскӧj коммунарjаслыс ԃелӧjассӧ воԅӧ нуӧԁысjас мужественнӧjа тышкасӧны ӧніjа каԁса ҭерjаслы ԁа галіԃеjаслы—фашістjаслы паныԁ.

Ԉеԋінскӧj комсомол обjазан воспітывајтны томjӧзӧс інтернаціоналізм самӧн. Таjӧ—комсомоллӧн быԁлунjа ԁа меԁвоԅԅа ӧчереԁа могjасыс ӧті. І таjӧ могыс торjа тӧԁчана ӧні, кор імперіалістіческӧj, торjӧн фашістскӧj, странаjас ӧзтӧны выԉ мірӧвӧj воjна, кор германскӧj фашізм оккупіруjтіс Австріjа, кор сіjӧ-жӧ германскӧj фашізмыс італjанскӧjкӧԁ ӧтвылыс варварскӧjа жугӧԁлӧ Іспаніjаса карjас ԁа сіктjас, віалӧ челаԁӧс, нывбабаjасӧс ԁа старікjасӧс, кор і рытыввылын і асыввылын ԁастысԍӧ СССР-лы паныԁ інтервенціjа, кор фашізмлӧн бешеннӧj понjас—троцкістjас ԁа бухаріԋецjас став мірын провоціруjтӧны таjӧ інтервенціjасӧ мірын меԁвоԅԅа соціалістіческӧj госуԁарствоы паныԁ.

Март 18-ӧԁ лунӧ Ԉеԋінскӧj комсомол, сӧветскӧj томjӧз ԋе долженӧс вунӧԁны Сталін jортлыс кывjассӧ сы jылыс, мы „колӧ jонмӧԁны ԁа укрепітны інтернаціоналнӧj пролетарскӧj jітӧԁjас СССР-са рабочӧj классыс буржуазнӧj странаjасса рабочӧj класскӧԁ, колӧ котыртны буржуазнӧj странаjасса рабочӧj класслыс політіческӧj отсӧг міjан странаса рабочӧj классы міjан страна вылӧ военнӧj уськӧԁчӧм случаj кежлӧ, сіԅ-жӧ, кыԅі котыртны міjан странаса рабочӧj класслыс быԁԍікас отсӧг буржуазнӧj странаjасса рабочӧj классы...“

Папаніԋецjас—П. П. Шіршов, І. Ԁ. Папанін, Е. Т. Кренкеԉ ԁа Jе. К. Феԁоров.

СӦВЕТСКӦЈ НАРОԀ ОШКӦ СӦВЕТСКӦЈ СУԀЛЫС СПРАВЕԀԈІВӦЈ ПРІГОВОР

Ошкӧны справеԁԉівӧj пріговор

Сыктывкарскӧj коопҭехнікумса велӧԁысjас ԁа велӧԁчысjас ԍӧлӧмсаԋныс ошкӧны пріговор, коԁӧс вӧчіс ССР Соjуза Верховнӧj Суԁлӧн Военнӧj Коллегіjа антісӧветскӧj „право-троцкістскӧj блок“ вылын.

Наjӧ асланыс собранjе вылын jеԁіноԁушнӧjа шуісны, мы Военнӧj Коллегіjа пӧртіс олӧмӧ став сӧветскӧj нароԁлыс требованjе. Верховнӧj Суԁ Военнӧj Коллегіjалӧн пріговор—пріговор став сӧветскӧj нароԁлӧн. Фашістскӧj банԁітjаслы, коԁjас кӧсjісны вірын пӧԁтыны Сӧветскӧj Соjуз, мырԁԃыны міjанлыс шуԁа олӧм, коԁjас віісны С. М. Кіровӧс, В. В. Куjбышевӧс, В. Р. Менжінскіjӧс, революціjалыс буревестнік Максім Горкіjӧс, налы, фашістскӧj дурмӧмлок понjаслы мӧԁ пріговор лоны оз вермы.

Коопҭехнікумса велӧԁысjас ԁа велӧԁчысjас ысҭӧны пӧ чолӧм славнӧj наркомвнуԃелецjаслы ԁа налӧн сталінскӧj нарком Ԋіколаj Івановіч Jежов jортлы.

Ԍелков.

Піоԋерскӧj чолӧм НКВԀ-лы

Выльгорт ԊСШ-са велӧԁчысjаслӧн собранjе вылын прімітӧм резолуціjаыс

„Пӧртӧма олӧмӧ став сӧветскӧj нароԁлыс требованjе бырӧԁны сӧветскӧj му вылыс дурмӧм понjасӧс—Бухарінлыс, Рыковлыс, Jагоԁалыс фашістскӧj банԁа. Мі ставӧн ԍӧлӧмсаԋ ошкам сӧветскӧj правосуԁіеjлыс пріговорсӧ.

Мі ыстам пӧс піоԋерскӧj чолӧм славнӧj сӧветскӧj развеԁкалы—НКВԀ-лы ԁа революціjалӧн бестрашнӧj рыцарлы—Сталінскӧj Нарком Ԋіколаj Івановіч Jежовлы. Ескам, мы і воԅӧ сіԅ-жӧ ԍуса наjӧ кутасны віԅны сӧветскӧj нароԁлыс шуԁа олӧмсӧ став врагjасыс.

Мі тӧԁам, мы міjанлы шуԁа олӧм ԍетіс Ԉеԋін—Сталін партіjа, міjанӧн раԃеjтана баҭ ԁа велӧԁыс Іосіф Віссаріоновіч Сталін jорт.

Мі ԍетам кыв міjан партіjалы ԁа сӧветскӧj правітеԉстволы, мы кутам чеҭӧн пӧртны олӧмӧ сӧветскӧj гражԁаніԋлыс долг—отсасны НКВԀ-лы ерԁӧны ԁа помӧ бырӧԁны сӧветскӧj му вылыс став врагjассӧ.

Палачjасӧс бырӧԁӧма

Право-троцкістскӧj банԁітjаслӧн—Бухарінлӧн, Рыковлӧн ԁа наjӧ пріспешнікjаслӧн, преступлеԋиjеjасыс тыртӧны быԁ честнӧj сӧветскӧj гражԁаніԋлыс ԍӧлӧмсӧ лӧглунӧн. Ӧԁ наjӧ, фашістскӧj банԁітjас, преԁатеԉjас, шпіонjас віісны крісталнӧ чістӧj болшевікjасӧс—С. М. Кіровӧс, В. В. Куjбышевӧс, В. Р. Менжінскіjӧс ԁа пролетарскӧj пісатеԉ Максім Горкіjӧс.

Сӧветскӧj нароԁлыс требованjе—смерт палачjаслы—сӧветскӧj правосуԁіеӧн пӧртӧма олӧмӧ, Верховнӧj Суԁ Военнӧj Коллегіjалӧн пріговор—справеԁԉівӧj пріговор. Мӧԁ пріговор лоны ез вермы.

Бухарінско-рыковскӧj своpаӧс бырӧԁӧма

Гам ҭерріторіалнӧj комсомоԉскӧj организаціjаса комсомоԉецjас ошкӧны сӧветскӧj суԁлыс справеԁԉівӧj пріговорсӧ „право-троцкістскӧj блок“ вылын. Наjӧ вісталӧны—сӧветскӧj нароԁлыс требованjе—бырӧԁны бухарінско-рыковскӧj своpаӧс—пӧртӧма олӧмӧ. Фашістскӧj мортвиысjаслы мӧԁ участ лоны ез вермы.

Малафіjев.

Франціjаын тревога

ПАРІЖ, 16. Австріjаӧс гітлеровскӧj аннексіруjтӧмкӧԁ, Іспаніjаын германо-італjанскӧj інтервенціjалӧн jонмӧмкӧԁ ԁа Чехословакіjа вылын гітлеровскӧj Германіjасаԋ угрозакӧԁ jітӧԁын Jевропаын лоӧм положенjеӧн встревожітчӧмаӧс ԋе сӧмын паскыԁ общественнӧj мнеԋjе, но і вескӧԁлыс французскӧj кругjас. Вызываjтӧ беспокоjтчӧм сіԅ-жӧ іспанскӧj ҭерріторіjа вылын, Французскӧj граніцаjассаԋ ԁа Французскӧj коммунікаціоннӧj лінjиjасsаԋ матын італо-германскӧj воjска чукӧртӧм. Інԁӧны, мы уналыԁа італjанскӧj ԁа германскӧj ԁівізіjаjас ӧні Іспаніjаын чукӧртӧны Ԉеріԁа провінціjа граніцаjас ԁорӧ. Сіjӧ воjскаыс вӧчӧны ԋепосреԁственнӧj угроза Франціjа безопасностлы.

Сіjӧ, мы лоіс ԋеважӧн шӧр Jевропаын тырвыjӧ jугыԁа петкӧԁлӧ Іспаніjаын германо-італjанскӧj інтервенціjа.

Jапонскӧj провокаціjаjас

ВЛАԂІВОСТОК, 16. Тані получітӧма jуӧрjас Кокоԁатаын кутӧм, сетчӧ шомла пырыс, пароход „Куԅнецстроj“, пароход вывса команԁа ԁа пассажірjас вылын jапонскӧj поліціjаӧн вӧчӧм выԉ провокаціоннӧj ԃеjствіjеjас ԁа ізԃевајтчӧмjас jылыс.

Март 9-ӧԁ лунсаԋ завоԁітчӧмӧн, jапонскӧj жанԁармеріjа нуӧԁалӧ пароход вылыс міjанлыс jӧзӧс группаjасӧн жанԁармскӧj управленjеӧ, кӧні наjӧ поԁвергаjтчӧны провокаціоннӧj ԁопросӧ ԁа шпіонскӧj характера сведеԋиjеjас вылыс jаjтӧмӧ. Секі ԁопросітаjасьлы вӧчӧ роԁіналы ізменітӧм jылыс вӧзjӧм. Ԁопрос унаыс вӧчӧ нӧjтӧмjасӧн, коԁӧс засвіԁеҭеԉствуjтӧма меԁіцінскӧj актjасӧн. Ԁопрос вылӧ корӧмjасыс мукӧԁыс пароход вылӧ бӧр ез воны, ҭурмаӧ пуксӧԁӧм вӧсна. Пароход вывса капітан віԅӧ ҭурмаын уголовнікjаскӧԁ ӧтлаын.

Став таjӧ провокаціjаjаслӧн целыс гӧгӧрвоана, мыjем, кыԅ і „Вымпел“ ԃелӧын вӧлі, міjанлыс гражԁанаӧс захваҭітӧм, меԁым наjӧс вежны СССР-ын кутӧм jапонскӧj шпіонjас вылӧ.

ХРОԊІКА

1938-ӧԁ воса март 15-ӧԁ лунӧ пӧртӧма олӧмӧ ССР Соjузса Верховнӧj Суԁ Военнӧj Коллегіjалыс 1938-ӧԁ во март 13-ӧԁ лунса пріговор антісӧветскӧj „право-троцкістскӧj блок“ ԃелӧ куԅа суԃітӧмjасӧс—**Ԋ. І. Бухарінӧс, А. І. Рыковӧс, Г. Г. Jагоԁаӧс, Ԋ. Ԋ. Крестінскіjӧс, А. П. Роԅенголцӧс, В. І. Івановӧс, М. А. Черновӧс, Г. Ф. Грінкоӧс, І. А. Ԅеленскіjӧс, А. Ікрамовӧс, Ф. Ходжаjевӧс, В. Ф. Шаранговічӧс, П. Т. Зубаревӧс, А. А. Булановӧс, Ԉ. Г. Ԉевінӧс, І. Ԋ. Казаковӧс, В. А. Максімов-Ԃіковскіjӧс, П. П. Крючковӧс** лыjлӧм jылыс.

ПОԉУС ВЫЛӦ!

ПОԉАРНӦЈ ІСԍԉЕԁОВАԋІЈЕЈАС ІСТОРІЈАЫԍ

Боԉшевікјас гіжісны ԇірԁалыԍ ԉістбокјасыԍ ӧтіӧс Аркԏіка завојујтан історіјаӧ. Сӧветскӧј ԉотчікјас ԁа учонӧјјас наукаӧ ԋім куԇа, боԉшевікјас парԏіја заԁаԋіје серԏі, сӧветскӧј правіԏеԉство заԁаԋіје серԏі кыпӧԁісны поԉус вылын сӧветскӧј флаг, озырмӧԁісны человечество замечаԏеԉнӧј научнӧј ԁаннӧјјасӧн.

Војвыв поԉус—сіјӧ војображајтан географіческӧј точка, кӧні му бергалӧмлӧн воображајтан оԍ. Сіјӧ точкаас ӧтлаасӧны став ԅемнӧј меріԁіанјасыс і кытчӧ кӧт оз віԇӧԁлы поԉус вылын олыԍ морт сіјӧ аԇԇас лунвыв.

Меԁвоԇԇа поԉарнӧј експеԁіціјајас вӧлі вӧчӧма нӧшта XVI-ӧԁ немын. Но секі учонӧјјас ас воԅаныс сувтӧԁлісны мӧԁ практіческӧј мог. Најӧ кӧсјісны мунны Јевропаԍан Азіјаӧ војвыв морејасӧԁ. І сӧмын XIX-ӧԁ немын ставлыԍ інԏерес вӧлі сосреԁоточітӧма Војвыв поԉусӧ воӧм вылын.

1909-ӧԁ воын амерікаԋец Роберт Пірі меԁвоԇԇа мортӧн воіс Војвыв поԉусӧ. Учонӧј ԍетіс асԍыс став оломсӧ поԉусӧ воӧм вылӧ. Кыԅ кујім во сіјӧ ԁугԁывтӧг ужаліс тајӧ мог вылас.

Пірікӧԁ ӧтщӧщ поԉарнӧј бассејнӧ волан рекорԁ прінаԁԉежітӧ Амунԁсенлы ԁа сылӧн спутԋікјаслы (1925-ӧԁ во). 1926 ӧԁ воын Амунԁсен поԉус ԁінӧ мӧԁӧԁчісԋін ԁіріжабԉ вылын. Поԉус рајонӧ вӧлі шыбитӧма кујім націонаԉнӧј флаг: норвежскӧј, амерікаԋскӧј ԁа італјанскӧј.

Но, став тајӧ експеԁіціјајас ез вермыны сетны тӧԁчана научнӧј матеріал. Центраԉнӧј поԉарнӧј бассејн сіԇі і коԉліс іссԉеԁујтӧмӧн, і ез вӧв весіг бостылӧм поԉус рајонӧ шеԁӧԁӧм научнӧј ԁаннӧјјас практіческӧја іссԉеԁујтӧмӧ.

Војвыв поԉус вылӧ міјан возԁушнӧј експеԁіціја ԁа отважнӧј папаԋіԋецјаслӧн героіческӧј уж ем сіјӧс ԉішнӧјыԍ ԁокажітӧм, мыј сӧмын соціаԉізм условіјејасын вермас лоны разрешітӧма Аркԏіка освоітӧм куԇа гырыԍ могјас.

25 выԉ значкіст

Аԇкіна НСШ-са велӧԁчыԍјас 25 морт сԁајтісны нормајас ПВХО значок вылӧ. Гӧтӧвітчӧны і мукӧԁјас. Школаын ужалӧны ПВХО, стрелковӧј ԁа мукӧԁ кружокјас, сӧмын омӧԉ сіјӧ, мыј абу осоавіахім організација.

Малафејев.

ПАПАԋІԋЕЦЈАС

Мі ԋімтам најӧс—ԋолнанысӧ—прӧстӧја ԁа ласковӧја: папаԋіԋецјас. Тајӧ міјанлы рӧԁнӧј ԋімыс пыр-жӧ кыпӧԁ міјанлыԍ збыԉ геројство ԁа мужество јылыԍ преԁставԉеԋіје, коԁі торјӧԁӧ збыԉ сӧветскӧј јӧзӧс.

★

14 арӧсаԋ **Іван Ԁмітрівіч Папаԋін** кутіс овны аслас ужӧн. Ԍетінкаӧн сіјӧ ужаліс компаснӧј мастерскӧјын, сесса—фабрікаын токарнӧј станок ԁінын. Уж вӧлі сӧкыԁ—12—14 часӧн лун. 1915 ӧԁ воын Іван Папаԋінлы тырис прізывнӧј арлыԁ ԁа сіјӧс мобілізујтісны флотӧ. Сен сіјӧ іспытајтіс царскӧј казармалыс тупӧј муштра. Колӧ-ӧ ԍорԋітны сы јылыԍ, коԁарла ԁорын лоіс кык во мысԏі, гражԁанскӧј војна каԁӧ, оломлыԍ тащӧм школаԍ прӧјԁітыԍ том матрос? Сіјӧ тышкаԍіс Каԉеԁін ԁа Ԁеԋікін банԁајаслы паныԁ. Краснӧј морԍакјас јурын сіјӧ ԁорјіс корԋіловецјасыԍ Пітер. Сіјӧ чукӧртіс Врангеԉ тылын партізанјаслыԍ отрјаԁјас ԁа нуӧԁіс најӧс враг вылӧ. Бојевӧј заслугајасыԍ правіԏеԉство награԁітіс сіјӧс Краснӧј Знамја орԁенӧн ԁа зарнӧј часіӧн.

Сесса Іван Ԁмітрівіч ужаліс Всеросԍіјскӧј Чрезвычајнӧј Коміссіја органјасын, тышкаԍіс банԁітізмкӧԁ ԁа контрреволуціјакӧԁ. Поԉарнікӧн Іван Ԁмітрівіч лоіс 1931-ӧԁ воын.

Быԁӧн, коԁлы ковмыліс тӧвјыны Іван Ԁмітрівічкӧԁ, раԁејтӧны ԁа уважајтӧны тајӧ требоваԏеԉнӧј, тӧжԁысӧ ԁа пыр гажа мортсӧ. Быԁ Ԁелӧ берԁӧ Іван Ԁмітрівіч веланіс кутчисны сӧломсаԋ ԁа серјознӧја.

Но мечтајтіс Папаԋін ыжыԁжык јылыԍ.

І міјан страна, коԁлы ԋімӧн абу вӧчны поԉтӧмыс, пӧртӧ оломӧ сылыԍ мечтасӧ. Сіјӧ лоіс ԅімовкаса начаԉнікӧн, коԁі чеччис Војвыв поԉус вылӧ!

Міјан правіԏеԉство ԁонјаліс сылыԍ героіческӧј ужсӧ: Іван Ԁмітрівіч получітіс Сӧветскӧј Сојузса Геројлыԍ ыжыԁ званіје.

★

Петр Петровіч Ширшов нӧшта Ԁетінкаӧн-на завоԁітіс мечтајтны ылі путешествіјејас јылыԍ. 1926-ӧԁ воын помаліс сіјӧ біологіческӧј факуԉтет ԁа завоԁітіс ужавны Оԁессаса ботаԋіческӧј саԁјын Но Ширшовӧс кыскіс Војвылӧ. І 1930-ӧԁ воын сіјӧ мӧԁӧԁчӧ научнӧј експеԁіціјакӧԁ Колскӧј полуостров вылӧ. Сіјӧ каԁсаԋыс сіјӧ лоӧ пӧшԏі став тӧԁчана сӧветскӧј аркԏіческӧј експеԁіціјајасса вежсывтӧм участнікӧн.

Сіјӧ лунјасӧ, кор став мірсӧ волнујтіс јіјасӧн топӧԁӧм „Чеԉускін“ вывса јӧзлӧн суԁбаыс, гіԁробіолог Ширшов, коԁі сіԇ-жӧ вӧлі чеԉускіԋецјас пӧвсын, петкӧԁліс асԍӧ кызі самоотверженнӧј, упорнӧј сӧветскӧј поԉарнік. Чеԉускінскӧј епопејаын участвујтӧмыԍ П. П. Ширшовӧс вӧлі награԁітӧма Краснӧј Звезԁа орԁенӧн.

Сы могыԍ, меԁым мунны Војвыв поԉус вылӧ, П. П. Ширшов ізучітіс сылы выԉ спеціаԉност: ӧԁ јі пласт вылын вермас ковмыны врач. І Ширшов лоіс врачӧн. А случај кежлӧ сіјӧ ізучітіс нӧшта і астрономіја.

Војвыв поԉус вылӧ експеԁіціјаын самоотверженнӧј участіјеыԍ правіԏеԉство награԁітіс П. П. Ширшовӧс Ԉеԋін орԁенӧн.

★

Ԁас аркԏіческӧј похоԁ вӧчіс **Ернст Кренкеԉ**. На пӧвсыԍ кӧкјамысӧԁӧн вӧлі „Чеԉускін“ вылын похоԁ, а ԁасӧԁӧн—„Војвыв поԉус“ станціја вылын ӧнија тӧвјӧм.

1920-ӧԁ воын—20 арӧса зонмӧн—Кренкеԉ получітіс первој аркԏіческӧј крещеԋіје, сіјӧ муніс Новаја Ԅемла вылӧ. Віт во мысԏі сіјӧ тӧвјіс Тіхаја бухтаын, Ԅемла Франца-Іосіфа вылын. І сесаԋ, меԁса војвыв раԁіостанціјаԍан, сылы уԁајчіс 1930-ӧԁ воса јанвар 12-ӧԁ лунӧ лӧсӧԁны раԁіосвяԅ аԁмірал Берԁлӧн амерікаԋскӧј експеԁіціјакӧԁ, коԁі тӧвјіс му шарлӧн паныԁ сулалыԍ точка вылын—Лунвыв поԉус ԁінӧ матын. Чеԉускіԋецјас лагерын замечаԏеԉнӧј, самоотверженнӧј уж вӧчіс сылыԍ ԋімсӧ став страналы тӧԁсаӧн ԁа раԁејтанаӧн.

Гӧгӧрвоана, мыј, кор поԁбірајтчіс Војвыв поԉус вылӧ експеԁіціјалӧн состав, ԋоԉ канԁіԁат пӧвсыԍ ӧтіӧн лоіс Е. Т. Кренкеԉ.

І вот поԉус завоԁітіс ԍорԋітны.

„Ставыԍ пӧраԁокын“,—переԁавајтіс поԉусаԋ Кренкеԉ. ԁа мӧԁтор сылыԍ оз і поԅ вӧлі віччысны. Кренкеԉлӧн раԁіо ԋекор нӧшта ез шыбитлы ефірӧ трагіческӧј *„SOS“*.

Ԃрејфујтыԍ јі пласт вылын петкӧԁлӧм героізмыԍ Е. Т. Кренкеԉӧс вӧлі награԁітӧма кујмӧԁ орԁенӧн: сіјӧ получітіс Ԉеԋін орԁен. Воԅжык сіјӧс вӧлі награԁітӧма Труԁовӧј Краснӧј Знамја ԁа Краснӧј Звезԁа орԁенјасӧн.

★

Папаԋіԋецјасыԍ меԁса том—магԋітолог **Јевгеԋіј Константінович Феԁоров**. Горʼкіј карын школаын велӧԁчігӧн-на, Јевгеԋіј Феԁоров завоԁітіс увԉекајтчыны астрономіјаӧн, фізікаӧн, матемаԏікаӧн. 22 арӧсӧн, 1932-ӧԁ воын, сіјӧ помаліс Ԉеԋінграԁскӧј уԋіверсіԏетса фізіко-матемаԏіческӧј факуԉтет ԅемнӧј магԋетізм спеціаԉност куԇа. Аркԏікаын, Руԁолф ԁі вылын тӧвјігӧн, сіјӧ тӧԁмаԍіс поԉарнӧј станціјаса начаԉнік Іван Ԁмітрівіч Папаԋінкӧԁ. Ԃружітчісны најӧ крепыԁа. Папаԋін кыскіс асыԍ том ԁругсӧ комсомолӧ, ԍетіс сылы рекоменԁаціја партіјаӧ пырӧм вылӧ. І Папаԋін ез ӧшыбітчы: том талантлівӧј учонӧј петкӧԁліс асԍӧ повтӧм ԁа выносԉівӧј мортӧн, прекраснӧј јортӧн, преԁаннӧј комсомоԉецӧн.

Пурга ԁырјі, поԉарнӧј вој пемыԁын „Војвыв поԉус“ станціјаса магԋітолог ԁа астроном быԁлун, ԋекымыныԍ луннас, вӧчіс асыԍ наблюԁеԋіјејас.

Тӧвјӧм мӧԁ тӧлыԍ завоԁітчігӧн Је. К. Феԁоров, став папаԋіԋецјаскӧԁ ӧтщӧщ, получітіс ыжыԁ награԁа—Ԉеԋін орԁен.

★

Папаԋіԋецјасӧс бостӧма јіпласт вылыԍ ԁа ӧні најӧ воісны рӧԁнӧј сӧветскӧј му вылӧ. Тӧрыт героіческӧј четвјорка воіс пролетарскӧј століцаӧ—Москва карӧ. Став страна, став воԅынмуныԍ человечество чолӧмалӧ славнӧј сталінскӧј быԁтасјасӧс, велікӧј соціалістіческӧј рӧԁіналыԍ ԁа 170 міԉлион лыԁа сӧветскӧј нароԁлыԍ піјаԋӧс.

274 ЛУН!

БЕСПРІМЕРНӦЈ НАУЧНӦЈ ЕКСПЕԀІЦІЈА

Сӧветскӧј Сојузса Герој Міхаіл Воԁопјанов 1937-ӧԁ воса мај 21-ӧԁ лунӧ московскӧј каԁ серԏі 11 час 30 мінутын вајіс сӧкыԁ корабԉ вылын Војвыв поԉус рајонын ԁрејфујтыԍ јіпласт вылӧ ԋоԉ поԉарнӧј іссԉеԁоваԏеԉӧс — Папаԋінӧс, Кренкеԉӧс, Ширшовӧс ԁа Феԁоровӧс. „Немӧвӧјса лӧн царствоын,—гіжліс Папаԋін јорт,—немӧвӧјса јіјас пӧвсын мі кутам ужавны спокојнӧја, тӧԁӧмӧн, мыј міјан јылыԍ мӧвпалӧ ԁа тӧжԁысӧ велікӧј страна.“

Мај 30-ӧԁ лунӧ Кренкеԉ меԁвоԇԇаыԍ кыліс ефірыԍ Комінтерн ԋіма раԁіостанціја, а јуԋ 4-ӧԁ лунса асылын вӧлі лӧсӧԁӧма веськыԁ раԁіо-ԏелефоннӧј свяԅ Москва ԁа „Војвыв поԉус“ станціја костын.

Јуԋ 27-ӧԁ лунӧ правіԏеԉстволыԍ заԁаԋіјејас образцовӧја оломӧ пӧртӧмыԍ, героізмыԍ, коԁӧс петкӧԁлӧма Аркԏіка освоітӧмын, Папаԋін јортлы вӧлі сетӧма Сӧветскӧј Сојузса Геројлыԍ ԋім. Кренкеԉ, Ширшов ԁа Феԁоров јортјасӧс вӧлі награԁітӧма Ԉеԋін орԁенӧн.

Папаԋіԋецјас вӧчісны ыжыԁ уж. Најӧ ԁокажітісны, мыј учонӧј Нансенлӧн Ԉеԁовітӧј океан центраԉнӧј јукӧнын гӧԉ олӧм јылыԍ преԁположеԋіјеыԍ абу вернӧ. Папаԋіԋецјас установітісны, мыј магԋітнӧј меріԁіан мунӧ Грінвічскӧјыԍ (начаԉнӧј меріԁіан, коԁі мунӧ Англіјаса обсерваторіја ԁінті) 41 граԁусӧн рытыввывті.

Ԋі ӧті поԉарнӧј експеԁіціја ез ԍет сымынԁа научнӧј ԁаннӧјјас, мыјԁа ԍетіс најӧс папаԋіԋецјаслӧн експеԁіціја. Папаԋін ԁа сылӧн јортјасыс пӧртісны оломӧ метеорологіческӧј, магԋітнӧј, океанографіческӧј, хіміческӧј, біологіческӧј ԁа уна мукӧԁ іссԉеԁоваԋіјејаслыԍ ыжыԁ программа. Најӧ олісны јіпласт вылын кыкԍо ԍізимԁас ԋоԉ лун!

Феврал 19-ӧԁ лунӧ, 16 часын јіпласт вылыԍ вӧлі бостӧма папаԋіԋецјасӧс „Тајмыр“ ԁа „Мурман“ ԉеԁокоԉнӧј пароходјас вылӧ. Март 15 лунӧ героіческӧј папаԋіԋецјас „Јермак“ ԉеԁокол вылын воісны Ԉеԋінграԁӧ, а тӧрыт, март 17-ӧԁ лунӧ најӧ воісны Москваӧ.

Збыԉміс заветнӧј мечта

Пажгаса МТС-ӧ Томов Ваԋа воіс 1935-ӧԁ воын. Ужаліс первој тракторістӧн, сесса тракторнӧј бріԁаԁаса бріԁаԁірӧн.

Ремонт вылын бура ужалӧмыԍ МТС-са ԁірекціја Томовӧс премірујтіс ценнӧј премјаӧн. Сыкӧԁ щӧщ збыԉміс Ваԋа Томовлӧн заветнӧј мечтаыс—сіјӧс партіјнӧј організација прімітіс партіја раԁјасӧ, кыԇі меԁбур, прімернӧј ужалысӧс.

G. Попов.

ПАРІЖСКӦЈ КОММУНА

Быԁ во Сӧветскӧј нароԁ, став мірса проԉетаріјјас пасјӧны 1871 воса Паріжскӧј коммуналыԍ славнӧј лун—рабочӧј класслыԍ асԍӧ мезԁӧм вӧсна буржуаԅіјалы паныԁ героіческӧја тышкаԍан туј вылын тајӧ історіческӧј вехасӧ. Паріжскӧј Коммуна лун—став ужалыԍ јӧз межԁунароԃнӧј соԉіԁарностлӧн бојевӧј лун, воԇынмуныԍ, прогреԍсівнӧј человечествоӧс фашістскӧј мортвіыԍјаслы паныԁ, ԃемокраԏіјалӧн ԁа куԉтуралӧн смерԏеԉнӧј врагјаслы паныԁ, војна ӧзтыԍјаслы паныԁ тыш вылӧ котыртан лун. Тајӧ најӧ, ӧніја каԁԍа ԏјерјас ԁа гаԉіфејас, грабітӧны јӧзлыԍ мујас, жугӧԁлӧны карјас ԁа ԍіктјас, віалӧны уна ԍо ԍурс јӧзӧс, шыблалӧны бомбајас мыжтӧм чеԉаԃ, старікјас, нывбабајас вылӧ. Сӧмын тајӧ лунјасӧ германскӧј фашістјас—XX-ӧԁ немса варварјас, коԁјас ылӧ ас бӧраныс коԉісны прусскӧј міԉітарістјасӧс — Паріжскӧј коммуналыԍ інтервентјасӧс—24 час чӧжӧн боԍтісны Јевропаса ԋезавіԍімӧј госуԃарствојас пӧвсыԍ ӧԏіӧс—Австріја. Став мір аԇԇіс, мыј сіјӧ кутны вермытӧм фашістскӧј агреԍсіјаыԍ!

Паріжскӧј Коммуна урокјас вылын, СССР-ын веԉікӧј соціаԉісԏіческӧј революціја історіја вылын, коԁі пӧртіс олӧмӧ паріжскӧј коммунарјаслыԍ іԃеалјассӧ, воԇынмуныԍ человечестволыԍ іԃеалјассӧ, велӧԁчӧны тајӧ лунјасӧ став мірса ужалыԍ јӧз капіталлы паныԁ, фашізмлы паныԁ, свјашченнӧј тыш ԃелӧӧ.

„Коммуналӧн ԃелӧ—сіјӧ соціаԉнӧј революціјалӧн ԃелӧ, ужалыԍ јӧзӧс тырвыјӧ поԉіԏіческӧја ԁа економіческӧја мезԁан ԃелӧ, сіјӧ став мірса проԉетаріатлӧн ԃелӧ. І тајӧ смыслын сіјӧ бессмертнӧј". *)

Паріжскӧј Коммуна вӧлі „проԉетаріатлӧн меԁвоԇԇа, славнӧј, героіческӧј, но век-жӧ успехтӧм зіԉӧмӧн бергӧԁны історіја капітаԉізмлы паныԁ". **)

Паріжскӧј Коммуна вӧлі проԉетаріат ԃіктатуралӧн меԁвоԇԇа опытӧн, коԁі меԁвоԇԇаыԍ історіјаын завојујтіс власт. Сӧветскӧј республіка лоі„... сіјӧ корԍан ԁа, меԁбӧрын, аԇԇан поԉіԏіческӧј формаӧн, коԁ рамкајасын ԁолжен лоны вӧчӧма проԉетаріатлыԍ економіческӧј мезԁмӧм. Соціаԉізмлыԍ тырвыјӧ побеԁа.

Паріжскӧј Коммуна вӧлі тајӧ формаыслӧн зароԁышӧн. Сӧветскӧј власт ем сылӧн развіԏіје ԁа завершеԋіје." ***)

Паріжскӧј Коммуна лунӧ Сӧветскӧј Сојузса нароԁјас раԃлун ԁа горԁост чувствоӧн пасјӧны Ԉеԋін—Стаԉін партіјалыԍ веԉікӧј побеԃајассӧ, коԁі вылӧ кыпӧԁіс побеԃоноснӧј соціаԉізмлыԍ знамја. Со кор практіка вылын человечество історіјаын меԁвоԇԇаыԍ пӧртӧма олӧмӧ збыԉ ԃемокраԏіја, лӧԍӧԃӧма строј, кӧні абуӧԍ капіталістјас, помешшікјас, кулакјас, абу мортӧс мортӧн експлоаԏіруjтӧм. Стаԉінскӧј Конституціја знамја улын, ԁоблестнӧј Краснӧј армія ԁорјӧм улын, госуԁарственнӧј безопасност куԏа міјан органјаслӧн кусылытӧм бԃітеԉност ԃырјі шуԁаа олӧ ԁа преуспевајтӧ СССР-са нароԁјаслӧн веԉікӧј ԍемја. Сӧветскӧј Сојуз, кыԇі фашістскӧј варварстволӧн ԁа мракобеԍіјелӧн бушујтыԍ мореын мајак, інԁӧ став мірса ужалыԍ јӧзлы капітаԉісԏіческӧј рабствоыԍ ԁа нарԏітӧмыԍ петан ԇік ӧԏі правіԉнӧј туј.

Паріжскӧј Коммуналыԍ опытсӧ вӧлі арталӧма Ԉеԋінӧн ԁа Стаԉінӧн Веԉікӧј Октабрскӧј соціаԉісԏіческӧј революціја ԁаԍтігӧн ԁа нуӧԁігӧн.

Асланыс олан 72 лунӧн паріжскӧј коммунарјас вевјалісны вӧчны ԋе еща. Коммуна бырӧԁіс постојаннӧј војска ԁа поԉіціја, вежіс најӧс вооружоннӧј нароԃӧн. Тајӧ вӧлі зев важнӧј меропріјаԏіјејас пӧвсыԍ ӧԏі, коԁӧс веԍкӧԁӧма важ госуԁарственнӧј машіна жугӧԁӧм вылӧ ԁа выԉӧс лӧԍӧԁӧм вылӧ. „Паріжскӧј Коммуна",—гіжіс Ԉеԋін 1918 во завоԃітчігӧн аслас знамеԋітӧј „Кыԇі котыртны орԁјыԍӧм?" статтаын,—петкӧԁліс улыԍаԋ почін, самостојатеԉност, ԃвіжеԋіјелыԍ свобоԁа, размахлыԍ еԋергіја—ԁа ԁоброволнӧј, шаблонјаслы чужԁӧј централізм сочетајтӧмлыԍ веԉікӧј образчік *).

Паріжскӧј Коммуна ԃекреԏірујтіс госуԃарствоыԍ вічко торјӧԁӧм, пыртіс ԁон боԍттӧг велӧԁӧм, лӧԍӧԁіс став чіновԋікјасӧс бӧрјӧм. Економіческӧј јукӧнын коммуна нуӧԁіс веԉ уна меропріјаԏіје, коԁјасӧс веԍкӧԁӧма рабочӧјјаслыԍ матеріаԉнӧј положеԋіјесӧ бурмӧԁӧм вылӧ. Вӧлі запреԏітӧма рабочӧјјас вылӧ штрафјас пуктӧм, аннуԉірујтӧма кварԏірнӧј ԁон куԏа 9 тӧлыԍԍа заԁолженност ԁа сіԇ воԇӧ.

Но пышкӧсса ԁа межԁунароԃнӧј характера веԉ уна помкајас вӧсна, Паріжскӧј Коммуналы ез уԁајтчы разрешітны сы воԇын сулалыԍ веԉікӧј історіческӧј могјассӧ. СССР-са рабочӧј класс Ԉеԋін-Стаԉін партіја веԍкӧԁлӧм улын ез повторіт коммуналыԍ ӧшыбкајассӧ. Со коммуналӧн сіјӧ ӧшыбкајас пӧвсыԍ главнӧјјасыԍ:

Французскӧј рабочӧј класс 1871-ӧԁ воын ез імеіт проԉетаріатлыԍ революціоннӧј партіја. Болшевістскӧј партіјалӧн емлун, коԁӧс котыртӧма ԁа быԁтӧма Ԉеԋінӧн ԁа Стаԉінӧн—обеспечітіс успех Веԉікӧј Октабрскӧј соціаԉісԏіческӧј революціјалыԍ.

Паріжскӧј Коммуна вӧлі странаын ізоԉірованнӧј. Сіјӧ ез вермы јітчыны мукӧԁ карјасса рабочӧјјаскӧԁ. Сіјӧ сӧмын кӧсјіс кыскыны аслас ԁорӧ креԍтанаӧс, но тајӧ сылы ез уԁајччы. Рабочӧј класслыԍ креԍтанствокӧԁ сојуз вӧлі лӧԍӧԁӧма СССР-ын. Гырыԍӧԍ лоіны тајӧ сојузыслӧн плоԁјасыԍ, коԁі вајӧԁіс соціаԉізм завојујтӧмӧ.

Ԉібераԉізм, веԉікоԁушіје петкӧԁліс Паріжскӧј Коммуна аслас классӧвӧј врагјас ԃінӧ, і колана революціоннӧј бԃітеԉностлӧн тајӧ абутӧмлуныс вӧчіс сылы роковӧј послеԃствіјејас.

Коммуна лунјасӧ Паріж жујіс шпіонјасӧн, провокаторјасӧн, ԃіверсантјасӧн, саботажԋікјасӧн, коԁјас вузавлісны ԁа преԃавајтлісны революціјалыԍ ԃелӧ. Но Коммуна петкӧԁліс беспечност, і агентјас, коԁјасӧс вӧлі мӧԁӧԁӧма версаԉецјасӧн ԁа інтервентјасӧн, накажіттӧг нуӧԁісны асԍыныс сӧԁ ԃелӧсӧ.

К. Маркс ез ԁугԃыв настаівајтны енергічнӧј ԁа організованнӧј тыш вылын. Сіјӧ чуксаліс бԃітеԉностӧ, сіјӧ преԁупрежԃајтліс враглӧн муԃерлун, ԁурушԋичество ԁа вероломство јылыԍ. Мај 11-ӧԁ лунӧ, катастрофаӧԇ ԋекымын лун воԇжык, Маркслы уԃајтчіс ыстыны коммуналы ԁаннӧјас Бісмарк ԁа версаԉецјас костын гуԍа ԁоговор јылыԍ. Мај 13-ӧԁ лунӧ Маркс гіжіс коммунарјаслы—Варԉенлы ԁа Франкеԉлы (Інтернаціоналса шԉенјаслы) сы јылыԍ, мыј абу ԍор верстајтны колӧм каԃсӧ.

А мај 21-ӧԁ лунӧ версаԉецјас пырісны ԋін Паріжӧ. Звермӧм банԃітјас вежон чӧж нуӧԃісны чорыԁ расправа коммунарјаскӧԁ. Мај 28-ӧԁ лунӧ версаԉскӧј јурвунԁыԍјас бырӧԁісны націонаԉнӧј гварԃіјалыԍ меԁбӧрја отр'аԁјассӧ Перл—Лашез клаԃбішшӧ вылын. 30 ԍурс гӧгӧр мортӧс вӧлі віӧма бојјасын, 45 ԍурс гӧгӧр мортӧс арестујтӧма, ԁа на пӧвсыԍ унаӧс бӧрвылас каԏԋітӧма, ԍурсјасӧс суԃітӧма ԏурмајасӧ, катарга вылӧ. Паріжлӧн наԍеԉеԋіје тајӧ вір кіԍтан вежоннас чініс пӧшԏі ԍо ԍурс морт вылӧ! Остервенелӧј буржуаԅіјалӧн чепјыв понјас Ԏјер, Гаԉіфе, Мак-Магон ԁа мукӧԁјас ԉокыԍ, чорыԁа расправԉајтчісны рабочӧјјаскӧԁ, нывбабајасӧс ԁа чеԉаԃӧс віалӧмӧн.

Ԋӧшта јонжыка чорыԁа нуӧԁӧны вір кіԍтан террор ӧніја каԁԍа фашістскӧј палачјас. Чуԁовішшнӧј пыткајас, массӧвӧј арестјас, ԋе морт нога ізԃеваԏеԉствојас,—ставсӧ тајӧ вӧчӧ фашізм, меԃым пӧԁтыны рабочӧј ԃвіжеԋіје.

Со красноречівӧј лыԁпасјас: 1925-ӧԁ воԍаԋ 1935-ӧԁ воӧԇ вкԉучіԏеԉнӧ капітаԉісԏіческӧј ԁа колоԋіаԉнӧј странајасын артавԍіс (МОПР Ісполком ԁаннӧјјас серԏі) 12.948.407 жертва белӧј террорлӧн. Тајӧ лыԁпасыс вкԉучајтӧ віӧмјасӧс, раԋітӧмјасӧс ԁа буржуазно-помешшічеј суԁјасӧн суԃітӧмјасӧс. 1936—37 воын фашістскӧј террор жертвајаслӧн лыԃыс јона соԁіс. Буреш сіјӧ војасас—Кітајын јапонскӧј военшшінаԃӧн, Абіԍԍіԋіјаын італјанскӧј фашістјасӧн, Іспаԋіјаын фашістскӧј інтервентјасӧн вір кіԍтан војна нуӧԁан војасӧ—гырԃмӧм палачјас вевтыртісны став странајасса ԁа став каԁјасса інквіԅіторјаслыԍ „поԃвігјассӧ".

Абу-ӧмӧј характернӧј факт, коԁӧс вајӧԁӧ јапонскӧј буржуазнӧј гаԅет „Ԋіці-Ԋіці". Гаԅет јуӧртӧ сы јылыԍ, мыј кык јапонскӧј офіцер мӧԁа мӧԃыскӧԁ вартісны заклаԁ: коԁі наыԍ меԁвоԇ віас ԍо кітајецӧс. 1937 воԍа ԃекабр 10-ӧԁ лунӧ, јуӧртӧ воԇӧ гаԅета, кыкнан офіцерыс паныԁаԍісны Сун Јат-Сен гробԋіца ԁорын „кіјасас јапонскӧј мечјасӧн". Ԉејԏенант Ноԁа віԍталіс: „ме вії ԍо вітӧс, а те уна-ӧ ештӧԁін?"—„ме вії ԍо квајтӧс"—вочавіԇіс сылы Мукаі. Сеԍԍа кыкнан офіцерыс паԍкыԁа серӧктісны, ԁа, сы вӧсна мыј оз вӧлі поԅ установітны, коԁі наыԍ меԁвоԇ вііс ԍо мортӧс, шуӧма вӧлі воԇӧ нуӧԁны тајӧ аслыс ԍама орԃјыԍӧмсӧ, кытчӧԇ наыԍ ӧԏіыс оз ві 150 кітајецӧс...

Гітԉерӧн ыжыԁалан 5 во чӧжӧн фашістскӧј палачјас пріговорітісны (круглӧј лыԃпасјасӧн) 340 ԍурс анԏіфашістӧс, прімернӧ ӧԏі міԉԉіон во кежлӧ каторжнӧј ужјас вылӧ ԁа ԏурмаын пукӧԁӧм вылӧ,—таԇ јуӧртӧ ԁокумент, коԁӧс сетӧма Націјајас Ԉігалы гітԉеровскӧј ԃіктатуралы 5 во тыран случај куԏа. Сіјӧ-жӧ ԁокумент ԁаннӧјас серԏі, фашістскӧј Германіјаса каторжнӧј ԏурмајасын ԁа концентраціоннӧј лагерјасын ӧні кутсӧ 220 ԍурс гӧгӧр мужчіна ԁа нывбаба. Лыԃтӧмӧԍ случајас ԏурмајасын віалӧмјаслӧн, „пышјыны кӧсјігӧн" лыјлӧмјаслӧн.

Полшаын јусԏіціја куԏа міԋістр Грабовскіј распор'ажеԋіје серԏі ԏурмајасӧ пыртӧма пыткајас; заклучоннӧј нывбабајасӧс ӧткымын ԏурмајасын віԇӧны кӧԇыԁ камерајасын пастӧг 2 тӧлыԍ чӧж. Ԏурмајасын ԁа концлагерјасын, фашістскӧј заплечнӧј ԃелӧјас куԏа масԏерјаслӧн застенокјасын соԃӧ јӧјмӧмјаслӧн, самоубіјствојаслӧн лыԁ.

Паріжскӧј Коммуна лунӧ міјан соціаԉісԏіческӧј рӧԃінаса ԁа став мірса ужалыԍ јӧз ԃемонстрірујтӧны асԍыныс соԉіԁарност, асԍыныс кровнӧј јітӧԁ анԏіфашістскӧј борецјаскӧԁ. Фашістскӧј террор жертвајаслы отсӧг—свјатӧј објазанност став воԇынмуныԍ ԁа прогреԍсівнӧј человечестволӧн ԁа ӧԏі вынјӧра среԁство нароԃнӧј анԏіфашістскӧј фронт знамја улын ужалыԍ массајасӧс ӧтувтан ԃелӧын. Ԋӧшта јонжыка кутам јонмӧԃны МОПР—революціја борецјаслы отсӧг сетыԍ межԃунароԃнӧј організаціјаӧс!

(Помсӧ віԇӧԁ 4-ӧԁ лістб.)

---

* В. І. Ԉеԋін. Сочіԋеԋіјејас XX т., 160 лістб.

** І Стаԉін. Ԉеԋінізм вопросјас. 203 лістб. 10-ӧԁ ізԁаԋіје.

***) І. Стаԉін. Ԉеԋінізм вопросјас. 33 лістб., 10-ӧԁ ізԁаԋіје.

*) В. І. Ԉеԋін, Сочіԋеԋіјејас, XXII т., 166 лістб.

„МЕԁБӦРЈА БОЈӦ"—(Паріжскӧј Коммуна 1871-ӧԁ во).

78

Госуԁарственнӧј обвіԋіԏеԉ—ССР Сојузса Прокурор А. Ја. Вышінскіј јортлӧн реч*)

„Мыјла тіјанлы тышкаԍны Анғԉијакӧԁ, Амерікакӧԁ ԁа Францијакӧԁ колоԋіја вӧсна? Ті асланыԁ колоԋіјаӧ верманныԁ пӧртны СССР-ӧс. Кӧԏ-ԋін сылыԍ ԇоріԇалыԍ окраіннӧј республікајассӧ, напрімер Украіна. Мыјла тіјанлы тышкаԍны Амерікакӧԁ, Анғԉијакӧԁ ԁа Францијакӧԁ колоԋіјајас вӧсна, кор мі, тіјан покорнӧј слугајас, ԁаԍӧԍ тіјанлы ԍетны сӧветскӧј му сіјӧ зӧлӧтӧј маркајас вылӧ, коԁӧн ті отсаланныԁ міјанлы нуӧԁны аԍсыным поԁпоԉнӧј уж“.

Со смыслыс тајӧ соглашеԋіјеыслӧн.

„Право-троцкістскӧј блок“—сіјӧ ԋе сӧмын вреԃіԏеԉјаслӧн, ԃіверсантјаслӧн, мортвіыԍјаслӧн, шпіонјаслӧн іԃејатӧм, прінціптӧм банԁа—сіјӧ іностраннӧј развеԃкајас агентјаслӧн чіԍԏејшӧј банԁа тајӧ кывјыслӧн збыԉ смыслын. Сіјӧ воԍтӧ ворота врагды, лыјлӧ гуԍа ӧшіԋјаԍԍаԋ уԉічјас куԅа, карјасӧ ԁа ԍіктјасӧ пырӧм ԋепріјаԏеԉлы отсалӧмӧн, соԃејствујтӧ аслас рӧԃіна поражеԋіјелы.

Креԍԏінскіј віԍталіс: „Мі мунім СССР-ын капітаԉіԍԏіческӧј отношеԋіјејас восстановітӧм ԁа буржуазнӧј республікајаслы ԏерріторіаԉнӧј уступкајас вылӧ, коԁјаскӧԁ та јылыԍ сорԋітчім-ԋін“.

Тајн, збыԉыԍсӧ, і ем став смыслыс блок став преступнӧј ԃејаԏеԉностлӧн.

Аслас показаԋіјејасын ціԋізмӧн Креԍԏінскіјыԍ оз коԉччы і Гріԋко. Гріԋко-ӧԁ веԍкыԁа віԍталіс, мыј мог, коԁӧс вӧлі сувтӧԁӧма најӧ іностранно-развеԁываԏеԉнӧј кӧԅајеваӧн, меԁԍасӧ, сыын, меԁым отсавны іностраннӧј агрессорјаслы. Сіјӧ вӧлі, віԍталіс тані Гріԋко, общщӧј поԅіција і троцкістјаслӧн, і правӧјјаслӧн, і буржуазно-націоналіԍԏіческӧј органіԅаціјајаслӧн, і, торјӧн, украінскӧј націонал-фашістскӧј органіԅацијалӧн.

Тајӧ означајтіс Сӧветскӧј Сојузлыс вынјӧрсӧ слабмӧԁӧм, армијаын ԁа обороннӧј промышԉенностын поԃрывнӧј уж, војна случајын фронт воԍтӧм ԁа сіјӧ војнасӧ провоцірујтӧм.

Ԋінӧм шуны, почотнӧј могјас!

Тајӧ преступнӧј цеԉјассӧ лыԃԃӧԁлӧмыс ачыс јурнас вуԅалӧ тајӧ блоксӧ, кыԇі ӧткымын іностраннӧј госуԁарствојасса шпіонско-развеԁываԏеԉнӧј органіԅацијајаслыԍ банԁа.

Ікрамов тані міјанлы віԍталіс сы јылыԍ, кыԇі „право-троцкістскӧј блокса“ главарјас, і меԁԍа воԅ Бухарін, уговарівајтісны сіјӧс прімітны став мерајас сы могыԍ, меԁым пӧртԍыны іностраннӧј развеԃкајаслӧн збыԉ агентураӧ.

„Право-троцкістскӧј блоклӧн“ московскӧј главарјас інформірујтісны Ікрамовӧс јапоно-германскӧј, кыԇі најӧ сорԋітісны, „оріентација“ јылыԍ, ԋемецјаскӧԁ ԁа јапоԋецјаскӧԁ јітӧԁ јылыԍ. Мыј вӧсна? Сіјӧ-жӧ мог вӧсна, коԁӧс сещӧм тӧԁчана вӧлі віԍталӧма і Гріԋкоӧн і Креԍԏінскіјӧн.

Мӧԁ аԇԇыԍлӧм вӧлі ԍіӧма вреԃіԏеԉство вопрос обсужԁајтӧмлы. Којмӧԁ аԇԇыԍлӧм вӧлі ԍіӧма Анғԉијакӧԁ јітӧԁ јылыԍ вопрослы. Та јылыԍ тані зев поԁробнӧ ԁа тырмымӧн сорԋітіс мыжалана Хоԁжајев.

Мыј-жӧ віԍтавліс сылы Бухарін? Сіјӧ віԍтавліс, мыј колӧ оріенԏірујтчыны Анғԉија вылӧ, мыј ӧні-кӧ војна оз ло, регыԁ-кӧ інтервенција оз ло,—најӧ ԃелӧлы „капут“.

Бухарін, збыԉ-кӧ сорԋітны, тані ез отріцајт сіјӧ заговорсӧ, сіјӧс поԁтверԃітіс сіԇ-жӧ і мӧԁ мыжалана Хоԁжајев.

Сы јылыԍ, кущӧмӧԍ вӧліны сіјӧ взаімоотношеԋіјејасыс іностраннӧј развеԃкајас ԁа блок костын, поԅӧ ԁонјавны уна фактјас ԍерԏі, коԁӧс бура поԁтверԃітӧма тајӧ суԃебнӧј сԉеԁствіјеӧн.

Ме каԅтышта тіјанлы поԁсуԃімӧј Рыковӧс ԁопроԍітӧм. Сы јылыԍ јуалӧм вылӧ, мыјӧн вӧлі аснас буржуазно-фашістскӧј органіԅација, коԁі ԃејствујтіс Белоруԍԍијаын Голоԃеԁ, Червјаков ԁа Шаранговіч веԍкӧԁлӧм улын, Рыков ԁолжен вӧлі прізнајтны, мыј веԍіг Белоруԍԍијаын торја работԋікјасӧс кущӧмкӧ ыжыԁжык пост вылӧ назначітӧм воԅвыв сӧгласујтԍыліс поԉскӧј развеԁкакӧԁ.

Ме каԅтышта тіјанлы показаԋіјејассӧ поԁсуԃімӧј Івановлыԍ, коԁі тані віԍталіс-ԋін сы јылыԍ, мыј мукӧԁ ԁырјі блокса участԋікјас ез разԉічајтны, кӧні ԃејствујтӧны правӧјјас, а кӧні ԃејствујтӧ іностраннӧј развеԃка, та выјӧԇ налӧн ставыс кыԍіс. Ме каԅтышта тіјанлы сіԇ-жӧ і сіјӧс, мыј Іванов кывјас ԍерԏі, Бухарін рекомеԋԁујтліс сылы јітчыны анғԉијскӧј развеԁкакӧԁ. Бухарін віԍтавліс, мыј Анғԉијалӧн ем зев ыжыԁ, інԏересјас Војвыв крајын. Сіјӧ віԍталіс, мыј тајӧ странаыскӧԁ правӧјјас центрлӧн ем соглашеԋіје сӧветскӧј власт путкыԉԏӧмын правӧјјаслы отсӧг јылыԍ ԁа мыј сіјӧ соглашеԋіјеас інԁыԍсӧ Војвыв крајса вӧрпромышԉенностын анғԉијскӧј ԉесопромышԉеԋԋікјаслыԍ інԏересјас обеспечітӧм.

Іванов віԍталіс, мыј Бухарін рекомеԋԁујтіс сылы сувтӧԁны ԃелӧсӧ сещӧм ногӧн, меԁым петкӧԁлыны анғԉијскӧј буржуаԅіјалы, мыј правӧјјас окота пырыԍ мунӧны сіјӧ буржуаԅіјалыԍ быԁԍікас економіческӧј ԁа фінансовӧј інԏересјас могмӧԁӧм вылӧ, рекомеԋԁујтіс ԍетавны авансјас анғԉијскӧј буржуԅіјалы сещӧм ногӧн, меԁым, ӧтар боксаԋ, ԋе воштыны аслыныс отсаԍӧм, а мӧԁарсаԋ, ԋе воштыны ԁӧверіје.

Та јылыԍ-жӧ сорԋітіс, збыԉ вылас і Раковскіј, кор сіјӧ віԍталіс, кущӧм щӧкыԁа артмывліс проԏіворечівӧј положеԋіје іностраннӧј развеԁкајасса „ԁобросовестнӧј“ агентјаслы, кущӧмӧн петкӧԁчӧ тајӧ уміԉнӧј старічокыс, коԁі пукалӧ тані тіјан воԅын поԁсуԃімӧјјас скамја вылын. Ачыс Раковскіј сещӧм специаԉіст, коԁі служітіс ӧтпырјӧ і јапонскӧј і анғԉијскӧј развеԁкалы ԁа веԍкавліс Јуреԋевкӧԁ ӧтлаын налы „ԍӧкыԁ положеԋіјеӧ“.

Іностраннӧј развеԃкајаскӧԁ, агрессорјаскӧԁ ӧтвылыԍ најӧ кӧԍјісны путкыԉԏны сӧветскӧј власт ԁа восстановітны настӧјашщӧј, маԏорӧј, стопроцентнӧј капітаԉізмлыԍ власт, помещщікјаслыԍ ԁа фабрікантјаслыԍ настӧјашщӧј госпоԃство.

Став тајӧ вреԃіԏеԉствојасыс, ізменајасыс, преԁаԏеԉствојасыс гартԍылісны іностраннӧј развеԃкајасӧс гуԍа свеԃеԋіјејасӧн ԁа мукӧԁ ԍікас маԏеріалјасӧн ԁугԃывтӧг снабжајтӧмкӧԁ. Креԍԏінскіј, Роԅенгоԉц, Іванов, Шаранговіч, Чернов, Раковскіј, Јагоԁа ԁа мукӧԁјас ԁугԁывтӧг ԍетавлісны іностраннӧј развеԁкајаслы сӧветскӧј госуԁарстволыԍ тајнајас.

Іностраннӧј развеԃкајасӧс „право-троцкістскӧј блокса“ заговоршщікјасӧн ԁугԁывтӧг обслужівајтӧм јылыԍ міјан ем ԁостовернӧј свеԃеԋіјејас. Такӧԁ јітӧԁын колӧ шуны Бухарін јылыԍ, коԁі кӧԍјіс тані віԍтавны, мыј, збыԉыԍ сорԋітӧмӧн, сіјӧ абу СССР-лы поражеԋіје ԁор, і абу вреԃіԏеԉство ԁор, і абу ԃіверԍіја ԁор, сы вӧсна, мыј сіјӧ вообще ԋе ԁолжен іметны тајӧ практіческӧј ԃелӧ ԁінас отношеԋіје, ӧԁ сіјӧ „ԏеореԏік“, коԁі заԋімајтчіс всеобщщӧј вопросјас проблематікаӧн.

Кор Бухарінлы ԍетӧны та јылыԍ вопрос: „Мӧԁногӧн-кӧ віԍтавны, вӧлі-ӧ оріентација ӧткымын іностраннӧј госуԁарствојас отсӧг вылӧ“? сіјӧ вочавіԇіс: „Ԁа, тајӧс поԅӧ і сіԇ шуны“. Сіјӧ оз кӧԍјы веԍкыԃа віԍтавны, а шуӧ, мыј „тајӧс поԅӧ і сіԇ шуны“. Поԅӧ ԁај колӧ сіԇ шуны, ӧԁ тајӧ лӧԍалӧ збыԉлуныслы. Вопрос вылӧ: „Мӧԁногӧн-кӧ шуны, СССР-лы поражеԋіје вылӧ оріентација?“—Бухарін, аслас туманнӧј словеснӧј еквіԉібріԍԏікалы вернӧјӧн коԉӧмӧн, шуӧ: „Вообщем, суммарнӧ, повтор'ајта—ԁа“. Бухарін Рыковкӧԁ ԁа Томскіјкӧԁ ӧтвылыԍ котыртісны ез шуточнӧј ԃелӧ, а серјознӧј ԃелӧ, сӧветскӧј правіԏеԉство ԁа сӧветскӧј власт путкыԉтан ԃелӧ, решіԏеԉнӧ ԋекущӧм среԁствојасӧн стеԍнајтчытӧг. СССР пыщкын став мыжԁӧјас воштӧмӧн, СССР-лы вражԃебнӧј іностраннӧј госуԃарствојас вылӧ став наԃејајас веԍкӧԁӧмӧн, најӧ ԁоговорітчісны фронт воԍтӧм јылыԍ, сӧветскӧј нароԁӧс, сӧветскӧј госуԁарствоӧс ӧтвылыԍ жугӧԁны кӧԍјӧм јылыԍ, сы могыԍ, меԁым ізмена пыр воԁӧԇчыны власт берԁӧ, коԁӧс сіјӧжӧ ԅдукын најӧ ԁолженӧԍ ԇоԋнас, безраԅԃеԉнӧ ԁа тырвыјӧ ԍетны фашістјас кіӧ, асланыс настӧјашщӧј кӧԅајева кіӧ.

Тырмас ворсны кывјасӧн! Тырмас еквіԉібріԍԏіка, „філософіја“! Сорԋі муніс госуԃарственнӧј ізмена јылыԍ, врагла ԁорӧ вужӧм јылыԍ, фронт воԍтӧм јылыԍ, СССР-лы поражеԋіје јылыԍ, міјанлыԍ отечество жуглӧм јылыԍ.

Тајӧ заговорса торја соучастԋікјаслӧн став шпіонскӧј ужыс быԁ участок вылын ԇоԋнас веԍкӧԁԍыліс Бухарінӧн ԁа Рыковӧн. Став шпіонскӧј свеԃеԋіјејас мунісны соответствујущщӧј органјасӧ каналјас куԅа сіјӧ среԁствојас ԁа јітӧԁјас отсӧгӧн, коԁјас вӧліны Рыков, Бухарін, Јагоԁа ԁа најӧ соучастԋікјас кіын.

Тані суԁ вылын тырвыјӧ ерԁӧԁԍіс Рыковлӧн, Бухарінлӧн ԁа Јагоԃалӧн веԉ уна іностраннӧј госуԁарствојасса развеԃкајаскӧԁ јітӧԁыс.

„Меԋшевікјаскӧԁ, Ԁанкӧԁ, мӧԁ інтернационалкӧԁ, есерјаскӧԁ, Масловкӧԁ, заграԋічнӧјјаскӧԁ ӧтлаын,—віԍтавліс тані Раковскіј, Јуреԋевлыԍ кывјассӧ вајӧԁӧмӧн,—веԍкалім сещӧм переплотӧ, мыј мукӧԁ ԃырјі он тӧԁ, кыԇі аԍтӧ кутны.

Полан—кыԇі еԍкӧ, міјан контрагентјас пӧвсыԍ ӧтікӧс могмӧԁӧмӧн ԋе ӧбӧԃітны мӧԁӧс. Со ӧні, напрімер, кыптӧ антагоԋізм Анғԉија ԁа Јапоԋіја костын кітајскӧј вопросын, а міјанлы ковмас кутны јітӧԁ і анғԉијскӧј і јапонскӧј развеԃкајаскӧԁ“...

(Воԅӧ віԇӧԁ 5-ӧԁ ԉісԏӧ.)

*) Проԁолжеԋіје. Заԁітчӧмсӧ віԇӧԁ 36, 37-ӧԁ номерјасыԍ.

ПАРІЖСКӦЈ КОММУНА

Март 18-ӧԁ лун мі встречајтам напр'аженнӧј межԁунароԃнӧј обстановкаын. Тајӧ ԃіктујтӧ, ӧтар боксаԋ, СССР-лыԍ став мірса ужалыԍ јӧз отечестволыԍ обороноспособност воԅӧ, став мерајасӧн јонмӧԁны коланлун, ԁа, мӧԁар боксаԋ, міјан странаса рабочӧј класслыԍ буржуазнӧј странајасса рабочӧј класскӧԁ інтернаціонаԉнӧј проԉетарскӧј јітӧԁјассӧ јонмӧԁны коланлун.

Војна ӧзтыԍ фашістјас ԁа налӧн презреннӧј троцкістско-бухарінскӧј агентура кӧԍјіс ԋӧчны уԁар міјан страналы, бырӧԁны сылыԍ веԉікӧј завојеваԋіјејассӧ, восстановітны капітаԉістјаслыԍ власт. Шпіонјас, ԃіверсантјас, вреԃіԏеԉјас, мортвіыԍјас ԁа провокаторјас тајӧ банԁаыслыԍ чуԁовішщнӧј, омерԅіԏеԉнӧј преступԉеԋіјејассӧ вӧлі ерԁӧԁӧма антісӧветскӧј „право-троцкістскӧј блок“ процесс вылын. Фашістскӧј палачјаслӧн ԁа преԁаԏеԉјаслӧн банԁа, коԁјас гырԁӧԍтісны аԍсыныс кіныԍсӧ сӧветскӧј нароԁлӧн меԁбур піјан вірӧн, вуԅавлісны оптӧн і розԋіцаӧн соціаԉіԍԏіческӧј рӧԃіна іностраннӧј госуԁарствојаслы. Тајӧ гаԁјасыс, коԁјас асланыс поԁлост ԁа коварство ԍерԏі вевтыртісны коммуна „палачјасӧс—Ԏјерӧс ԁа Гіԉіфеӧс, ԁаԍԏісны міјан страналы фашістскӧј рабстволыԍ ценјас.

Фашістскӧј рӧзбојԋікјаслыԍ банԁа, сӧветскӧј нароԁ ԁа став мірса ужалыԍ јӧзлы јона раԁлӧм вылӧ, бырӧԁӧма! Троцкістско-бухарінскӧј фашістскӧј банԁалыԍ главарјассӧ бырӧԁӧм—міјан страналӧн ыжыԁ побеԁа міровӧј фашізмкӧԁ тышын, сіјӧ уԁар војна ӧзтыԍјас куԅа. І таын—ԁонјавны поԅтӧм услуга став межԁунароԃнӧј рабочӧј ԁвіжеԋіјелы.

Фашізм оз вермы мірітчыны Сӧветскӧј Соціаԉіԍԏіческӧј Республікајаслӧн Сојуз сушществујтӧмкӧԁ—межԁунароԁнӧј проԉетарскӧј револуцијалӧн тајӧ уԁарнӧј бріғаԁаыслӧн сушществујтӧмкӧԁ. Фашізм ез ӧткажітчы аслас вір кіԍтан вожԃеԉеԋіјејасыс; сіјӧ, коԁі Іспаԋіјаын, Кітајын ӧзтіс војналыԍ пӧжар, ԁаԍтӧ выԉ міровӧј бојԋа.

Фашізмлӧн ԅверствојасыс ԁа чуԁовішщнӧј беснујтчӧмыс—абу вынлӧн, а фашістскӧј ԃіктатура слаблунлӧн прізнак. Фашізм—ԉок, но абу прочнӧј власт. Фашістскӧј террор разгул вылӧ, војна ӧзтыԍјас провокацијајас вылӧ став мірса ужалыԍ јӧз, сӧветскӧј нароԁ вочавіԇӧны рабочӧј класслыԍ межԁунароԁнӧј соԉіԁарностсӧ јонмӧԁӧмӧн.

Паԍкалӧны став мірын антіфашістјаслӧн раԁјасыс, быԁмӧ нароԃнӧј фронтлӧн ԁвіжеԋіје фашізмлы паныԁ, мір вӧсна, војналы паныԁ. Соԁӧ став странајасын коммуԋіԍԏіческӧј парԏіјајаслӧн вԉіјаԋіјеыс. Коммуԋіԍԏіческӧј Інтернаціонал—первој інтернаціоналлӧн наԍԉеԁԋік ԁа сылыԍ ԃелӧјассӧ воԅӧ нуӧԁыс.

Паріжскӧј Коммуна лунӧ сӧветјас странаыс, коԁі век кежлӧ шыбытіс капітаԉіԍԏіческӧј нарԏітӧмлыԍ јармо, мі мӧԁӧԁам аԍсыным пӧԍ інтернаціонаԉнӧј чолӧм героіческӧј іспанскӧј нароԁлы, кітајса мужественнӧј нароԁлы, коԁјас ԁорјӧны аԍсыныс свобоԃа ԁа ԋезавіԍімост фашістскӧј палачјасыԍ ԁа імперіаԉіԍԏіческӧј захватчікјасыԍ! Сӧветскӧј нароԁ ыстӧ бојевӧј чолӧм став антіфашістскӧј борецјаслы — германскӧј рабочӧј класслӧн вожԃ Теԉман јортлы, венгерскӧј коммунаса геројр—Ракоші јортлы, фінскӧј нароԁ шуԁ вӧсна самоотверженнӧј борец Антікајԋен јортлы ԁа рабочӧј классӧс капітал нарԏітӧмыԍ, фашізмыԍ меԅԁан ԃелӧ вӧсна став героіческӧј борецјаслы.

А. СЕМЕНОВ.

А. Ја Вышінскіј јорт речлӧн проԁолжеԋіје

Сӧкыԁ положеԋіје развеԁчіклы! Сӧкыԁ положеԋіје англԉіјскӧј ԁа јапонскӧј шпіонлы!

Вајӧԁа тані 1937 во феврал 20 лунԍа токіјскӧј „Міако“ гаԅетыс выԃержка, кӧні јуӧртӧԍ сіԇ шуԍана планово-бјуԁжетнӧј комісԍіјалӧн ԍекретнӧј засеԃаԋіје јылыԍ. Ԃепутат Іосіԁа шыаԍіс војеннӧј міԋістр ґеԋерал Суґіјама ԁінӧ јуалӧмӧн: „тӧԁса-ӧ сылы ԁа армідаыслы ԍібірскӧј кӧрттујлӧн провозоспособностыс“. Міԋістр вочавіԇіс тајӧ вопрос вылас положіԏелнӧј ԁа вісталіс, мыј ԍібірскӧј кӧрттујлӧн провозоспособностыс налы тӧԁса, мыј налӧн ем ԍібірскӧј кӧрттујлӧн пропускнӧј способност јылыԍ ԍістематіческӧј сведеԋіјејас Роԍԍіјаын імеітчыԍ елементјасԍаԋ, коԃјас сулалӧны ӧніја сӧветскӧј правіԏелство ԁінӧ оппоԅіціјаын. На пыр Јапоԋіјаын получајтӧны ԍібірскӧј кӧрттуј јылыԍ сведеԋіјејас.

Со најӧ сіјӧ елементјасыс, со најӧ сіјӧ лазутчікјасыс, развеԁчікјасыс, імперіалізмлӧн слугајасыс, коԁјас тӧргујтӧны міјан страна інтересјасӧн. Со најӧ—војеннӧј міԋістрлӧн агентјасыс, коԁјас чукӧртӧны асԍыныс вынјасԍӧ міјан страна рубежјас вылын міјан свјащеннӧј граԋіцајас вылын ускӧԁчӧм моґыԍ.

Бухарін, Томскіј, Рыков, Јагоԁа, кӧԍјылісны восԏны фронт. Но і сені, кыԇі і быԁлаын, кыԇі і асланыс став преԁаԏелскӧј ужјын, најӧ ԃејствујтісны кыԇ провокаторјас. І тајӧ сіԇ-жӧ абу случајнӧ, ӧԁ сіјӧ характерізујтӧ тајӧ госпоԁалыԍ уж метоԁԍӧ. Најӧ лӧԍӧԁчӧны восԏны фронт, но најӧ кӧԍјӧны сіԇ петкӧԁлыны ԃелӧсӧ став міјан странаса рабочӧјјас ԁа креԍԏана воԇын, міјан став нароԁ воԇын, мыј фронтсӧ восԏісны ез најӧ, а коԁкӧ мӧԁ, мыј најӧ, мӧԁарӧ, фронт восԏӧмлы паныԁ, ізменалы паныԁ; најӧ веԍіґ сорԋітчылісны сы јылыԍ, кыԇі најӧс, коԁјас восԏасны фронтсӧ, најӧ щӧктӧм серԏі, сетны суԁӧ, меԁым ворсны, кыԇі ціԋічнӧ выраԅітчіс Бухарін, патріоԏіческӧј лозунґјас вылын.

Ворсӧмнысӧ ерԁӧԁӧма. Преԁаԏелскӧј маскајасныԍӧ најӧ чужӧмјас вылыԍ ԋещыштӧма ԁа ԋещыштӧма пыр ԁа век кежлӧ. Поԁсуԃімӧјјас пӧвсыԍ ԋі ӧԏі ез лыԍт отріцајтны СССР-лы пораженіје ԁастӧм ԁа СССР-ӧс торјӧԁлӧм куԅа асԍыныс преступнӧј ужсӧ.

Троцкіј, кыԇі сіјӧс вӧлі установітӧма воԇԇа процессјас вылын ԁа кыԇі сіјӧс вылыԍ поԁтверԃітӧма тајӧ процесс вылас, ԁоговорітчіс германскӧј ԁа јапонскӧј развеԁкајаскӧԁ СССР-лы ԁа сӧветскӧј властлы паныԁ ӧтувја тыш јылыԍ. Мі і тајӧ процесс вылас імеітам та куԅа зев поԁробнӧј показаԋіјејас мыжаланајас пӧвсыԍ ӧԏілыԍ, іменнӧ мыжалана Бессоновлыԍ.

Мі тӧԁам, мыј троцкістјас кужісны асланыс ԁвурушԋічајтан маска улын сујԍыны уна тырмымӧн кывкутана постјас вылӧ, коԁјас вылын практіческі олӧмӧ пӧртсӧ міјан іностраннӧј полиԏіка. Раковскіјјас, креԍԏінскіјјас, јуреԋевјас ԁа мукӧԁјас, бессоновјас ԁа на коԃјас—сіјӧ-жӧ ставныс јӧз, коԁјас пӧртісны олӧмӧ ортсыса сношеԋіјејасын СССР-ӧс ԃіпломаԏіческі преԁставлајтан налы поручітӧм ԃелӧ. Тајӧн нӧшта јонжыка соԁӧ налӧн мыжныс ԁа сӧветскӧј госуԁарство ԁа сӧветскӧј нароԁ воԇын најӧ кывкутӧмлӧн ԍӧктаыс.

Тајӧ госпоԁаыс іспоԉзујтісны асԍыныс ԁолжностнӧј положеԋіјеныԍӧ,—ԁа сіԇ вӧчіс і Раковскіј, і Гріԋко, і Креԍԏінскіј,—сы моґыԍ, меԁым прімітны імперіалістјаслы пӧлза вылӧ лоны верман столкновеԋіје провоцірујтӧмлыԍ став мерајас.

Соглашеԋіјелӧн мӧԁ пункт—СССР-ын троцкістскӧј органіѕацијајаслӧн германскӧј поԁпоԉнӧј ԁа шпіонскӧј органіѕацијајаскӧԁ ԁа најӧ агентјаскӧԁ быԁ боксаԋ сотруԁԋічајтӧм. Мыј моґыԍ? СССР-лыԍ војеннӧј ԁа хоԅајственнӧј вынјӧрсӧ слабмӧԁӧм моґыԍ, војнаын СССР-лы пораженіје ӧԁԇӧԁӧм моґыԍ.

Којмӧԁ пункт—„право-троцкістскӧј блок“ кіӧ власт вужӧм цеԉјасын СССР-ын госуԁарственнӧј переворотлы германскӧј фашізмлӧн отсасӧм.

Ԋоԉӧԁ—інтервенција ӧԁԇӧԁӧм ԁа выԉ правіԏелствокӧԁ сыӧн властӧ воӧм бӧрын ԇік-жӧ пыр мір заклучітӧм — јестественнӧј восков сіјӧ ізменԋіческӧј уж планын, коԁӧс нуӧԁісны тајӧ госпоԁаыс.

Вітӧԁ—СССР-ыԍ Украіна Германіјалы пӧлза вылӧ торјӧԁӧм, кыԇі Пріморје Јапоԋіјалы пӧлза вылӧ торјӧԁӧм, кыԇі і Белоруссіја Поԉшалы пӧлза вылӧ торјӧԁӧм, кыԇі ӧткымын областјас ԁа республікајасӧс торјӧԁлӧмӧн ԁа најӧс іностраннӧј імперіалістјас распоражеԋіјеӧ сеталӧмӧн міјанлыԍ став Сӧветскӧј Сојуз јуклӧм.

Бухарін ԁолжен вӧлі тані прізнајтны, мыј сіјӧ условіјејасыс, коԁјас вылын вӧлі вӧчӧма тајӧ сіԇ шусана сојузсӧ,—а тајӧ абу „сојуз“ (а тајӧ ем, збыԉысԍӧ, хоԅајско - пріказчічӧј ԁоговор)—сіјӧ условіјејасӧн вӧліны: СССР-ӧс торјӧԁлӧм, СССР-ыԍ Украіна, Пріморје Белоруссіја торјӧԁӧм. Ме јуалі Бухарінлыԍ: „Коԁлы пӧлза вылӧ“? ԁа сіјӧ вочавіԇіс: „Германіјалы пӧлза вылӧ, Јапоԋіјалы, мыјԁӧмкӧ Англіјалы пӧлза вылӧ“. Тајӧ аслас Бухарінлӧн прізнајтӧм, коԁыԍ сылы ԋекытчӧ пышјыныс ԁа коԁыԍ сіјӧ оз пышјы.

Троцкістјас ԁа правӧјјас ԃејствујтісны іменнӧ тајӧ соглашеԋіјеыскӧԁ лӧсалӧмын.

Анԏісӧветскӧј „право-троцкістскӧј блокын“ тыԁалана места заԋімајтісны буржуазно - націоналіԍԏіческӧј группајас, коԁјас котыртчалісны ӧткымын націоналнӧј республікајасын сіјӧ-жӧ іностраннӧј развеԁкајас агентура вескыԁ влијаԋіје улын ԁа сіԇ шусана „право-троцкістскӧј блок“ центр ԋепосреԁственнӧј вескӧԁлӧм улын.

Ізменԋікјас, Гріԋко, Хоԁжајев, Шаранґовіч, Ікрамов—тајӧ разнӧј маста ӧжыгајтчӧм, маԏорӧј контрреволуціоԋерјас, ыжыԁ контрреволуціоннӧј стажӧн, боротбістјасԍаԋ, „Міллі істіклал“-саԋ ԁа „Міллі іттіхаԁ“-саԋ „право-троцкістскӧј блокӧԇ“.

Рыков уверајтліс Хоԁжајевӧс, мыј правӧјјас вескӧԁлӧм улын Узбекскӧј націоналіԍԏіческӧј органіѕација вермас шеԁӧԁны Узбекскӧј республікалыԍ „ԋезавіԍімост“.

Рыковкӧԁ ӧтвылыԍ тајӧ-жӧ віԅӧԁ ԃејствујтіс і Бухарін, коԁі ошкывліс, Хоԁжајев кывјас серԏі, германскӧј фашізм, віставліс мыј фашістскӧј Германіја став вынnас ужалӧ ӧні сы вылын, меԁым вӧчны Германіја јевропаса гегемонӧн, ԁа мыј СССР-кӧԁ тышкаԍӧм моґыԍ Јапоԋіја ԁа Германіја костын вермас лоны соглашеԋіје.

Бухарін щӧктіс Хоԁжајевлы корԍны тујјас англіјскӧј развеԁка ԁінӧ сіјӧ курбаші пыр, коԁ јылыԍ тані вісталіс міјанлы Хоԁжајев. Бухарін вӧзјіс јітчыны англіјскӧј кругјаскӧԁ, мыјԍурӧ кӧԍјыԍны Англіјалы. Сіјӧ вісталіс: „Оз вермы Узбекістан сіјӧ віт міллион населеԋіјеӧн лоны ԋезавіԍімӧј госуԁарствоӧн кык ыжыԁ госуԁарство костын: ӧтар боксаԋ Сӧветскӧј Сојуз, мӧԁар боксаԋ—Англіја. Колӧ сувтны кущӧмкӧ берег ԁорӧ“. І Бухарін јӧткӧ Хоԁжајевӧс, тырмымӧн-ԋін лӧԍӧԁчӧмӧс, сы вылӧ, меԁым сувтны буржуазнӧј контрреволуција берег ԁорӧ.

Бухарін та боксаԋ обрабатывајтіс і Ікрамовӧс, кӧԏ і Ікрамов сещӧм, мыј сылы сіԇ-жӧ чуԋтӧ вомас ен суј. Бухарін клеветајтіс Леԋін вылӧ, сіјӧ віставліс, мыј колоԋіалнӧј странајас оз вермыны воны соціалізмӧ пролетаріат отсӧгӧн.

Право-троцкістскӧј ԁа буржуазно-націоналіԍԏіческӧј ізменԋікјас, асланыс капіталіԍԏіческӧј кӧԅајеваlы уґоԃітӧмӧн, кӧԍјісны бӧр бергӧԁны капіталіԍԏіческӧј јармо улӧ веԉікӧј соціалістіческӧј революцијаӧн мезԁӧм, војԁӧр царізмӧн, помешщікјасӧн ԁа капіталістјасӧн увтыртӧм—міјан братскӧј сојузнӧј республікајасса нароԁјасӧс. Леԋінско-сталінскӧј націоналнӧј поліԏікаӧн јона вылӧ кыпӧԁӧм културно-поліԏіческӧј ԁа економіческӧј ԇорԇалӧм суԁта вылӧ кыпӧԁӧм нароԁјасӧс порабоԏітӧм куԅа асланыс преԁаԏелскӧј планјас јылыԍ восԍӧн сорԋітны полӧмӧн—тајӧ преԁаԏелјасыс практікујтісны тајӧ республікајас ԋезавіԍімост јылыԍ асԍыныс преԁаԏелскӧј лӧж, пӧрјасан лозунґјас ԁа речјас.

Быԏԏӧ мірын СССР кынԇі ем мӧԁ страна, кӧні ескӧ вӧлі збылыԍ обеспечітӧма поԁлінnӧј націоналнӧј ԋезавіԍімост, поԁлінnӧј ԁа тырвыјӧ націоналнӧј култура, нароԁјас міллионнӧј массајаслӧн поԁлінnӧј ԇоріԇалӧм! Тащӧм странаыс, СССР кынԇі, абу став мірас! Сек кор капіталіԍԏіческӧј странајасса колоԋіјајасын—Інԃіјаын, Алжірын, Туԋісын, Мароккоын, кыԇі і восточнӧј странајасын, нароԁјас ізнывајтӧны чорыԁ капіталіԍԏіческӧј нарԏітӧм улын, кӧні пыр јонжыка прогресԍірујтӧ гӧллун ԁа корысалӧм, щыгјалӧм вӧсна массајаслӧн кулӧм, кӧні ԇорԇалӧ ԍіфіліс, туберкулоз, кӧні пыр јонжыка і јонжыка ԇорԇалӧ рӧзӧрітчӧм ԁа пауперізација,—СССР-ын, славнӧј ԁасӧԏі сојузнӧј республікајасын пыр јонжыка і јонжыка быԁмӧ массајаслӧн маԏеріалнӧј благосостојаԋіјеыс, пыр вылӧжык і вылӧжык кыптӧ націоналнӧј формаа соціаліԍԏіческӧј пыщкӧса култура, пыр раԁостнӧјжыка ԁа јаржыка југјалӧ веԉікӧј благословеннӧј лучјаснас тајӧ республікајасса ԍінмӧн шымыртны вермытӧм просторјас вылын выԉ соціаліԍԏіческӧј шонԁі, нароԁјас братскӧј ԋерушімӧј Сојуз—Сӧветскӧј Соціаліԍԏіческӧј Республікајас куслытӧм славалӧн шонԁі.

Вреԃіԏелјас, ԃіверсантјас

Ізменԋікјаслӧн тајӧ шајкаыс ԃејствујтіс тӧԁса-ԋін, суԁӧн ԋе ӧтчыԁ ерԁӧԁлӧм метоԁјасӧн: вреԃіԏелство, ԃіверсіјајас, шпіонаж, террор метоԁјасӧн. Вреԃіԏелјас, ԃіверсантјас, шпіонјас сујԍісны уна отраслјасӧ ԁа боԍтісны сен вескӧԁлана положеԋіје. Сіԇ вӧлі Черновкӧԁ, коԁі заԋімајтіс Сојузса Ԅемлеԃеліје куԅа Нароԁнӧј Комісcарлыԍ ыжыԁ пост. Сіԇ вӧлі Гріԋкокӧԁ, коԁі заԋімајтіс СССР-са Фінансјас куԅа Нароԁнӧј Комісcарлыԍ ыжыԁ пост. Сіԇ вӧлі Роԅенгоԉцкӧԁ, коԁі заԋімајтіс СССР-са Внешнӧј Торговла куԅа Нароԁнӧј Комісcарлыԍ ыжыԁ пост, сіԇ вӧлі Ԅеленскіјкӧԁ Центросојузса вӧвлӧм преԁԍеԁаԏелкӧԁ, сіԇ вӧлі нӧшта уна мукӧԁ случајјасын. Тајӧ преступԋікјас кіјасын вӧлі, ԃерт, меԁԍа паскыԁ ԁа сіјӧ-жӧ каԁӧ меԁԍа замаскірованнӧј, меԁԍа ӧпаснӧј вреԃіԏелстволӧн сещӧм поԅанлунјас, кущӧмјас шоча овлӧны преступԋікјас кіјасын.

Асԍыныс поԁувја цел—сӧветскӧј власт путкылтӧм преследујтӧмӧн, „право-троцкістскӧј блок“, кыԇі тајӧ петкӧԁліс міјан суԃебнӧј следствіје, ез сувт меԁԍа ԋајт ԁа меԁԍа ціԋічнӧј метоԁјас воԇын, меԁым орӧԁны сӧветскӧј власт органјас ԁінӧ массајаслыԍ ԁӧверіје, меԁым кӧԇны населеԋіје пӧвсын сӧветјасӧн ԋеԁоволство ԁа кыпӧԁны нароԁјасӧс, поԅанлунјас серԏі, сӧветскӧј властлы паныԁ.

Тајӧ провокаціоннӧј ужыс, коԁі нуӧԁԍіс мыжаланајас пӧвсыԍ быԁӧнӧн, сені, кӧні сіјӧ ужаліс, преԁставлајтӧ аснас зев ыжыԁ общеполіԏіческӧј опасност. Та јылыԍ торјӧн свіԃеԏелствујтӧны, напрімер, сещӧм ԃелӧјас, кыԇі тан суԁ вылын каԏылӧм бесчінстволӧн ԁа беззакоԋіјелӧн лепелскӧј ԃелӧ, коԁјас нуӧԁԍылісны тајӧ блок інԁӧԁјас серԏі заговорщікјасӧн ԁа преступԋікјасӧн, вӧліны вескӧԁӧмаԁӧсы вылӧ, меԃым беззаконнӧј ԃејствіјејас практікаӧн ԃіскреԃіԏірујтны сӧветскӧј власт населеԋіјелӧн паскыԁ массајас воԇын.

Бостӧј фінансјас. Фінансјас јукӧнын вреԃіԏелјаслӧн основнӧј установкаӧн, кыԇі тајӧ формулірујтіс Рыков, Бухарін сӧгласіје серԏі,— вӧлі „кучкыны сӧветскӧј правіԏелство куԅа сӧветскӧј шајтӧн“. Тајӧ важ троцкістскӧј лозунг перефраԅірујтӧм, коԁі тӧԁса мукӧԁ процессјас куԅа Пјатаков пыр—„кучкавны јонжыка чувствіԏелнӧј среԁствојасӧн меԁԍа чувствіԏелнӧј местајас куԅа“.

„Кучкыны сӧветскӧј правіԏелство куԅа сӧветскӧј шајтӧн“—со інԁӧԁыс, коԁі опреԃелајтіс **Гріԋколыԍ** став ужсӧ, коԁі вӧлі Фінансјас куԅа Нароԁнӧј Комісcарӧн ԁа коԁі сіјӧ-жӧ каԁас ԃејствујтіс германскӧј ԁа полскӧј развеԁкаса агентӧн ԁа Рыковлы ԁа Бухарінлы поԁручнӧјӧн. Блоклыԍ буреш тајӧ ԃірекԏіваԍӧ, тајӧ шуӧмсӧ сіјӧ ԅіліс пӧртны олӧмӧ ез страх вӧсна, а сӧвест вӧсна (кӧԏ і растлоннӧј сӧвест вӧсна).

Гріԋкоын мі аԇԇам сӧветскӧј властлыԍ важ закореԋелӧј врагӧс, коԁі ставнас ԁа тырвыјӧ вузасԍӧма ԋемецкӧј развеԁкалы, вреԃіԏелство, ԃіверсіјајас, ізмена ԁа террор пыр акԏівнӧја тышкаԍіс сӧветскӧј властлы паныԁ, капіталізм роставрација вӧсна.

Бостӧј мӧԁ развеԁчікӧс—Черновӧс, кывшутӧг, „талантлівӧј“ мортӧс, сы вӧсна мыј сіјӧ ӧԏі рытӧ ештіс волыны Кібріккӧԁ Ԃан орԁӧ, косаԍны поліцејскӧјјаскӧԁ, сурны поліцеј-преԅіԃіумӧ, лоны ԋемецкӧј развеԁчікӧн.

Ԋінӧм тані лоны вермытӧмыс, тыԁалӧ, абу. Олӧмын буреш таԇі і овлӧ јӧзкӧԁ, кыԇі Чернов. Сылӧн ӧні віԁыс мыјкӧ-мынԁа свежӧјжык ԁа зԁоровжык. Заклучеԋіјеыс сылы тӧԁчымӧнја отсаліс. Вӧла вылын сылӧн чужӧмыс вӧлі мӧԁжык, јусӧмлӧн лібӧ алкоголіклӧн чужӧм, коԁі ужалӧм ԁорыԍ унжык јуіс, тајӧ вӧлі морт, коԁі віԍіс соціалнӧј віԍӧмӧн—алкоголізмӧн. І вот правіԏелство поручеԋіје серԏі сіјӧ мӧԁіс заграԋіцаӧ. Ӧтщӧщ бостӧ ас вылас поручеԋіје „блоклыԍ“, коԁі пӧлзујтчӧ сіјӧ случајнӧј команԃіровкаӧн сы моґыԍ, меԃым мӧԁӧԁны сіјӧс Ԃанкӧԁ јітӧԁ котыртӧм вылӧ. Вескалӧ сіјӧ Ԃан ԁінӧ і Кібрік ԁінӧ. Ԃан ԁа Кібрік—сіјӧ јаснӧ—ԋемецкӧј развеԁчікјас. Тајӧ тыԁалӧ кӧԏ сыԍ-ԋін, мыј сіјӧ сорԋыс, коԁӧс сіјӧ

(Воԇӧ віԅӧԁ 6-ӧԁ лістб.)

79

А. Ја. Вышiнскiј јорт речлӧн проԁолжеԋије

нуӧдiс ԁанкӧд ԁа Кiбрiкӧд, сенi-жӧ лоi тӧдсаӧн полицеј-презiԁиум развеԁкалы. Мӧдӧдчiс сiјӧ правiтелство поручеԋије сертi, а окажiтчiс јiтчӧмаӧн сещӧм матӧрӧј меԋшевiкјаскӧд, кыԅi ԁан ԁа Кiбрiк, накӧд сiјӧ нуӧдӧ шашнiјас. Тајӧ вермас сулавны Черновлы ԋе сӧмын полiтiческӧј карјера. I та вылын ворсӧ немецкӧј развеԁка. Чернов куԅа весiг Рыков сералiс, мыј Чернов ӧтi рытӧ ештiс волыны полицеј-презiԁиумӧ ԁа вескавны развеԁчiкӧ.

I вот Чернов ԁејствујтӧ немецкӧј развеԁка заԁаԋије сертi, ԁа вескыԁа шуӧ: „немецкӧј развеԁка торја условијеӧн сувтӧдiс вӧввiԅӧмын вреԁiтелство". Сiԅi, меԁым, кыԅi шулiс Рајвiԁ, ԋе сетны вӧвјас Краснӧј армiјалы.

Ԁерт, коԁi-жӧ вермас тајӧс вӧчны, кыԅi ԋе морт, коԁi занiмајтӧ сещӧм ыжыԁ пост, кыԅi ԋе Чернов? Коԁi-нӧ вермiс котыртны специалнӧј фабрiкајас заразнӧј препаратјас вӧчалӧм вылӧ? Сӧмын сiјӧ. I тајӧс сiјӧ пӧртлiс олӧмӧ. Танi сiјӧ ачыс вiсталiс, мыј 25 сурс вӧв вiӧма сiјӧ заԁаԋије сертi. Сещӧм крајјасын, кыԅi Сiбiр, вӧлi вiӧма зев уна вӧвјасӧс. Вреԁiтiсны, порсјаслы специалнӧ прiвiвајтлiсны рожа ԁа чума. Вӧчлiсны тајӧс i Вороԋежскӧј областын, i Азово-Черноморскӧј крајын, i Леԋiнграԁскӧј областын.

Розенголц ԁејствујтӧ сiԅжӧ, кыԅi сiјӧ iнтересујтӧ немецјасӧс ԁа јапоԋецјасӧс. Сiјӧ iностраннӧј госуԁарствојас iнтересјасын сiјӧ заклучајтӧ нефтаннӧј ԁоговор. Сiјӧ специалнӧ вреԁiтелскi котыртӧ сiјӧ-жӧ госуԁарствојас iнтересјасын золотоотхоԁјаслыс експорт, аслас отечестволыс iнтересјас вескыԁа нарушiтӧмӧн. Сiјӧ котыртӧ Јапоԋијаӧ чугун вреԁiтелскӧја ԁа преступнӧја експортiрујтӧм, меԁым сiјӧ чугунсыс мунiс бурещ сiјӧ снарјаԁјас вылӧ, коԁјасӧн јапонскӧј военщина кӧсјысӧ, ԋе бомбарԁiрујтны-кӧ, векжӧ повзӧԁлыны мiјанлыс отечествонымӧс. Сiјӧ быԁногыс заԁержiвајтӧ оборонӧј iмпорт. Сiјӧ ԁејствујтӧ сiԅi, кыԅi сылы прiкажiтiс развеԁка, асԍыс вылын положеԋијесӧ iсполԅујтӧмӧн, аслас госуԁарственнӧј ԁолглы пӧрјасӧмӧн, преԁателскi-вероломнӧ iзмеԋајтӧмӧн.

Iкрамов ӧтщӧщ **Хоԁжајев**кӧд оз колччыны вреԁiтелствоын асланыс централнӧј „коллегајасыс". Сiјӧ танi ачыс вiсталiс Наманганын вреԁiтелство јылыс, шелкомоталнӧј фабрiкајас вылын, хлопкоочiстiтелнӧј завоԁјасын вреԁiтелство јылыс, хлопкоӧј овмӧс органiзацiјаын вреԁiтелство јылыс. Најӧ показаԋијејас сертi, тајӧ вреԁiтелскӧј поԁрывнӧј ужсӧ котыртӧмын Рыковлӧн ԁа Бухарiнлӧн ролыс вӧлi ԅiк отчотлiвӧј—рол, коԁӧс позӧ шуны руковоԁашщӧјӧн.

Ԅеленскiј. Танi ме iнԁа сӧмын проԁоволствије преԁметјасӧ, торјӧн выјӧ, стекло ԁа кӧрттувјас шыблалӧмын сiјӧ позорнӧј практiка вылӧ, мыј кучкалiс меԁса жiԅненнӧј iнтересјас куԅа, мiјан населеԋијелӧн олан ԁа зԁоровје iнтересјас куԅа. Вылын стекло ԁа кӧрттув! Тајӧ-жӧ чуԁовiщнӧј преступлеԋије, коԁ воԅын, меным кажiтчӧ, бледмӧны став тащӧм сама мукӧд преступлеԋијејас. Мiјан странаын, став ресурсјасӧн озыр странаын, ез вермы ԁа оз вермы лоны сещӧм положеԋије, мед коркӧ кущӧмкӧ прӧдукта вермiс лоны тырмытӧмӧн. Бурещ та вӧсна тајӧ вреԁiтелскӧј органiзацiјаыслӧн могыс вӧлi шеԁӧдны сещӧм положеԋије, меԁым сiјӧ, мыј мiјан ем лiшка, вӧчны ԁефiцiтнӧјӧн, рынок ԁа населеԋијелыс потребностјасӧ кутны напр'аженнӧј состојаԋијеын. Каԅтышта сӧмын ӧтi епизоԁ Ԅеленскiј ужыс — ветымын вагон чiпан колкјасӧн iсторiја, коԁӧс Ԅеленскiј бырӧԁiс сознателнӧ сы могыс, меԁым Москваӧс колны пiтаԋијелӧн тајӧ зев колана прӧдуктатӧг.

Вреԁiтелство котыртӧмӧн, став тајӧ рыковјас ԁа бухарiнјас, јагоԁајас ԁа грiԋкојас, розенголцјас ԁа черновјас ԁа с. в. ԁа с. в. преслеԁујтiсны тајӧ јукӧнын опреԁеленнӧј цел—пробујтлiсны поԁтыны социалiстiческӧј революцiја щыгјалӧмлӧн костлавӧј кiӧн. Ез уԁајччы ԁа ԋекор оз уԁајччы!

Шаранговiч паскӧдӧ вӧвјаслыс аԋемiја—усӧ 30 сурс вӧв. Шаранговiч поԁрывајтӧ торфјанӧј промышленност. Шаранговiч сознателнӧ паскӧдӧ нацiоналнӧј розн, белорусскӧј населеԋије пӧвсын нацiоналiстiческӧј чувствојас паскӧдӧмӧн.

Iванов разрушајтӧ завоԁјас, разрушајтӧ бумажно-целлулознӧј промышленност, кӧр i осторожнӧ, вiччысӧмӧн, меԁым ԋе јона пӧртiтны англiјскӧј кӧԅајеԋа iнтересјаслы, коԁјаслы „право-троцкiстскӧј блок" кӧсјысiс сетны вӧр овмӧс ԁа коԁјаслы став вынсыс ужалiс.

Та ԁiнӧ соԁтысӧ сӧветскӧј властлы паныԁ вескыԁ ԁа восса вооружоннӧј выступлеԋијејас котыртӧм, Бухарiн ӧтщӧщ Рыковкӧд мӧдӧдӧ Севернӧј Кавказӧ Слепковӧс, Сiбiрӧ—Јаковенкӧс, коԁјас i паскӧдӧны сенi повстанческӧј ԁвiжеԋије, јiтчӧны казачеј белогварԁејскӧј кругјаскӧд заграԋiцаын, ԁасьтӧны казачеј ԁесант Севернӧј Кавказын. Рыков Зубаревкӧд котыртӧны Уралын повстанческӧј отр'аԁјас. Iкрамов Хоԁжајевкӧд повстанческӧј отр'аԁјас котыртӧны сiјӧ-жӧ Бухарiн, Рыков ԁа мукӧдјас вескӧдлӧм улын Среԁнеј Азiјаын муллајасӧ, бајјасыс, быԁсама ԁеклассiрованнӧј елементјасыс. Весiг Iванов Севернӧј крајын i сiјӧ ужалӧ повстанческӧј отр'аԁјас котырталӧм вылын, Бухарiн поручеԋије сертi, ыстӧм кулакјасыс,—тыԁалӧ тащӧм ногӧн Бухарiн i кӧсјiс обеспечiтны кулакјаслы поԅалун „пырны социалiзмӧ".

Сӧветскӧј госуԁарстволыс ԁејателјасӧс С. М. Кiровӧс, В. Р. Менжiнскiјӧс, В. В. Кујбышевӧс, А. М. Гор'кiјӧс вiӧм

Вужа ӧнi мӧд разԁелӧ, а iменнӧ — мыжаланајаслӧн террорiстiческӧј ԁејателностӧ, коԁӧс думајтӧма ԁа пӧртӧма наӧн олӧмӧ, сӧветскӧј госуԁарствоса ԁејателјасӧс вiӧмӧ: С. М. Кiровӧс, В. Р. Менжiнскiјӧс, В. В. Кујбышевӧс, А. М. Гор'кiјӧс вiӧмӧ ԁа М. А. Пешковӧс вiӧмӧ.

Процесслӧн тајӧ јонжыка мрачнӧј ԁа јонжыка сӧкыԁ моментјас пӧвсыс ӧтi.

Кыԅi Рыков мотiвiрујтiс аслас поԁполнӧј группаӧн террорӧ вужӧм? Зев откровеннӧја. Сiјӧ шуiс: „правӧјјаслӧн контрреволуцiоннӧј органiзацiја заговорщiческӧј, ԋелегалнӧј характер ԁырji, контрреволуцiоннӧј уж вылӧ кущӧмкӧ массӧвӧј база абутӧм ԁырji, кущӧмкӧ мӧт тујӧн власт берԁӧ воӧм вылӧ наԁеја абутӧм ԁырji террор прiмiтӧм сетiс, центр мнеԋије сертi, кущӧмкӧ перспектiва".

Рыковлӧн ԁа мукӧд право-троцкiстскӧј фашiстскӧј заговорщiкјаслӧн тајӧ показаԋијејасыс тӧлалӧ смертелнӧј кӧԅӧн ԁа смраԁӧн.

Бухарiн сiԅ-жӧ сулалiс террор вӧсна, кӧр, кыԅi сiјӧ шулiс, орiентiрујтчiс регыԁжык ԋе террор вылӧ, а массӧвӧј восстаԋијејас вылӧ. Но, кыԅi сiјӧ сенi орiентiрујтчiс, тајӧ сылӧн ԁелӧ објасԋајтны, но мi тӧԁам, мыј сiјӧ зев важӧн,—ӧнi колӧ лыԁԁыны тырвыјӧ ԁокажiтӧмӧн, — прiнiмајтiс участије нӧшта 1918-ӧд воын i капланјаслыс, i „левӧј" есерјаслыс, i троцкiстјаслыс, i правӧј есерјаслыс террорiстiческӧј актјас котыртӧмын. Сiјӧ ачыс тырголӧсӧн сорнiтӧ сы јылыс, мыј сесса 1932-ӧд воын сiјӧ нуӧдӧ сорнiтчӧмјас вӧвлӧм есер Семеновкӧд, террорiстiческӧј актјас котыртыскӧд ԁа бојевӧј есеровскӧј ԁружiнајасӧн вескӧдлыскӧд, нуӧдӧ сорнiјас Сталiн јортлы паныԁ ԁа Кагановiч јортлы паныԁ террорiстiческӧј тув јылыс. 1932-ӧд воын Бухарiн, Пјатаков ԁа Сеԁов пыр нуӧдӧ сорнiтчӧмјас Троцкiјлӧн сiјӧ условiје, ԁiректiва либӧ, кыԅi сiјӧ шуӧ, установка јылыс, коԁi вӧлi террорӧ вужны коланлунын. Заговорщiкӧј блок паскӧда нуӧдӧ террорiстiческӧј группајас котырталӧм, коԁјас практiческi ԁасьтӧны террорiстiческӧј актјас вӧчӧм, Кiровӧс вiӧм. Тајӧ вiӧмсӧ тырвыјӧ вӧлi ерԁӧдӧма ԁа разоблачiтӧма воԅа процесс вылын, но сӧмын ӧнi установiтӧма, мыј троцкiстско-зiновјевскӧј центрлӧн ԁејателностыс, коԁi вiiс Сергеј Мiроновiч Кiровӧс, ез вӧлi самостојателнӧј характера. Ӧнi установiтӧма, мыј Кiровӧс вӧлi вiӧма iменнӧ тајӧ право-троцкiстскӧј центр, со тајӧ блок шуӧм сертiыс, коԁӧс позӧ шуны став центрјаслӧн центрӧн.

Мыжалана Јагоԁа поԁтверԁiтiс суԁ вылын, мыј Кiровӧс вiӧма „право-троцкiстскӧј блок" шуӧм сертi, мыј тајӧ шуӧмсӧ пӧртӧма олӧмӧ Јагоԁаӧн, коԁ вылӧ вӧлi пуктӧма тајӧ позорнӧј објазанностсӧ.

Јагоԁа поԁтверԁiтiс суԁ вылын, мыј Рыков ԁа Бухарiн участвујтiсны тајӧ шуӧмсӧ прiмiтӧмын; мыј Рыков ԁа Јенукiԁзе участвујтiсны центр заседаԋије вылын, кӧнi обсуждајтчiс вопрос С. М. Кiровӧс вiӧм јылыс; мыј Рыков ԁа Јенукiԁзе прiнiмајтiсны, сещӧм ногӧн, ԋепосреԁственнӧј участије Сергеј Мiроновiч Кiровӧс вiӧм јылыс самӧј вопроссӧ обсуждајтӧмын. Менам вескыԁ вопрос вылӧ, правԁа-ӧ танi вiсталӧны Бухарiн ԁа Рыков, шуӧмӧн, мыј најӧ ез тӧԁны тајӧ вiӧм јывсыс, Јагоԁа шуiс, мыј тајӧ ез вермы лоны, сы вӧсна, мыј кор Јенукiԁзе вiставлiс сы јылыс, мыј „право-троцкiстскӧј блок" ӧтувја заседаԋије вылын решiтiс вопрос Кiровлы паныԁ террорiстiческӧј акт вӧчӧм јылыс, —сiјӧ, Јагоԁа, ӧтказывајтчылiс ӧткымын „тактiческӧј" конспiратiвнӧј соображеԋијејас куԅа, но век-жӧ вӧлi тӧԁса, мыј тајӧ—најӧ центрлӧн шуӧм, а абу кущӧм-кӧ заговорщiкјас партiзанскӧј кучкалӧн выступлеԋије, мыј шуӧмсӧ петiс „право-троцкiстскӧј блоксаԋ", коԁын актiвнӧј участије прiнiмајтiсны Бухарiн ԁа Рыков.

Ӧнi стӧча установiтӧма, мыј Кiров јортӧс вӧлi вiӧма Јагоԁа матыса участијеӧн. Ме лыԁԁа ԁокажiтӧмӧн i сiјӧс, мыј вiӧмсӧ вӧлi вӧчӧма Рыков ԁа Бухарiн матыса участијеӧн.

Но Кiровӧс вiӧмӧн, кыԅi установiтӧма суԁебнӧј слеԁствијеӧн, оз помассы право-троцкiстскӧј заговорщiкјаслӧн ԁа iзмеԋнiкјаслӧн террорiстiческӧј ԁејателностыс.

Кыԅi установiтӧма слеԁствијеӧн, Алексеј Максiмовiч Гор'кiј, Вјачеслав Руԁолфовiч Менжiнскiј ԁа Валерiан Влаԁiмiровiч Кујбышев усiсны жертвајасӧн террорiстiческӧј актјасыс, коԁјасӧс пӧртӧма тајӧ-жӧ „право-троцкiстскӧј блок" заԁаԋије сертi. Вiӧм жертвајӧн усiс i А. М. Гор'кiјлӧн пiыс—М. Пешков.

Тајӧ вопрос куԅаыс Јагоԁа сетiс тащӧм показаԋијејас:

„Ме категорiческi зајавлајта, мыј Кiровӧс вiӧм вӧлi нуӧдӧма „право-троцкiстскӧј блок" центр шуӧм сертi. Тајӧ-жӧ центр шуӧм сертiыс вӧлi вӧчӧма террорiстiческӧј актјас ԁа вӧлi вiӧма Кујбышев, Менжiнскiј ԁа Гор'кiј".

Тајӧс-жӧ поԁтверԁiтiсны i сiјӧ јӧзыс, коԁјас прiнiмајтiсны ԋепосреԁственнӧј участије тајӧ вiӧмас. Мортвiысјаслӧн шеф — Јагоԁалыс замыселсӧ вӧлi пӧртӧма олӧмӧ меԁса вероломнӧј, поԁлӧј ԁа iезуiтскӧј способӧн. Јагоԁа первојсӧ ԅiлiс отрiцајтны асԍыс участијесӧ Максiм Алексејевiч Пешковӧс вiӧм котыртӧмын. Сесса тајӧс сiјӧ прiзнајтiс тупкӧса суԁебнӧј заседаԋије вылын. Сiјӧ тырвыјӧ поԁтверԁiтiс, кыԅi тајӧс гiжӧма суԁебнӧј слеԁствије протоколјасын, преԁварiтелнӧј слеԁствије вылын сетӧм асԍыс показаԋијејассӧ, поԁтверԁiтiс, мыј сiјӧ котыртiс Максiм Пешковӧс вiӧм, асԍыс вiставны кӧсјытӧмсӧ та јылыс објасԋiтiс сiјӧн, мыј вiӧмлӧн мотiвјасыс јона лiчнӧј характераӧс.

Сiјӧ вiсталiс, мыј тајӧ вопрос куԅаыс вӧлi центрлӧн специалнӧј шуӧм, коԁӧс сылы переԁајтӧма Јенукiԁзеӧн. Танi вӧлi арталӧма врачјасӧс iсполԅујтӧм, мыј лӧсӧԁлiс тыр гаранԏија ерԁӧԁны поԅтӧмлун смыслын.

Кыԅi мi аԅзам, Јагоԁа—абу прӧстӧј мортвiыс. Сiјӧ—ерԁӧԁтӧм вылӧ гаранԏијаӧн мортвiыс. Но сылӧн преԁположеԋијејасыс i танi ез оправԁајтчыны. Гаранԏијас окажiтчiсны сiсьӧн. Сiјӧ провалiтчiс. Јагоԁаӧс ԁа сылыс поԁлӧј преступнӧј ԁејателностсӧ разоблачiтӧма, разоблачiтӧма абу сiјӧ преԁателскӧј развеԁкаӧн, коԁӧс котыртлiс ԁа коԁӧс направлајтлiс сӧветскӧј госуԁарство ԁа мiјан революцiја iнтересјаслы паныԁ iзмеԋнiк Јагоԁа, а разоблачiтӧма сiјӧ настӧјащщӧј, збыл болшевiстскӧј развеԁкаӧн, коԁӧн вескӧдлӧ замечателнӧј сталiнскӧј споԁвiжнiкјас пӧвсыс ӧтi—Нiколај Ивановiч Јежов.

Јенукiԁзе ԁа Јагоԁа сорнiтӧны тема вылӧ, кыԅi бурджык сiјӧ гаранԏијајас вiԅӧԁласыс бокса, коԁӧс корсiс Јагоԁа, мӧԁӧԁны мӧд свет вылӧ Менжiнскiјӧс ԁа наӧн бӧрјӧм мукӧд жертвајасӧс. Јагоԁа выԁвiгајтӧ асԍыс хiтроумнӧј мӧвп: ԁобiтчыны смерт, кыԅi сiјӧ шуӧ, вiсӧмыс, либӧ кыԅi сiјӧ танi суԁ вылын шуiс: „ме прiзнајта ачымӧс мыжаӧн Максiм Пешков вiсӧмын".

Јагоԁа сулалiс јӧзӧс меԁса коварнӧј способјасӧн вiалан технiка вылын. Сiјӧ преԁставлајтiс аснас банԁiтскӧј „наукалыс" меԁбӧрја кыв, сен уна мукӧд преступнiкјасӧс ветлытӧмӧн, коԁјас ез поԋiмајтны Јагоԁалыс ылӧ ԁа пыԁӧ муныс преступнӧј замысеlјассӧ.

(Помсӧ вiԅӧԁ локтан №-рыс).

Отв. редактор Г. I. ТОРЛОПОВ.

Уполн. Главлита № 1155 Сыктывкар, типография УМП. Тираж 3055 экз.